

บทที่ 5

ลักษณะและพัฒนาการของกลุ่มการเมือง “อานันทภูมิ” กลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลนครเชียงใหม่

กลุ่มการเมืองในระบบเทศบาล นับได้ว่าเป็นความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าความสำคัญของการมีพรรคการเมืองในระบบรัฐสภา ทั้งนี้เพราะแท้ที่จริงแล้ว กลุ่มการเมืองท้องถิ่นในระบบเทศบาลนั้น ได้แสดงบทบาททางการเมือง หน้าที่ที่คล้ายคลึงกับพรรคการเมืองนั่นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทบาทและหน้าที่ในการเลือกสรรบุคคลลงรับสมัครเลือกตั้งในนามของกลุ่มของตนเพื่อเข้าไปทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในสภาเทศบาลในการพิจารณาร่างเทศบัญญัติ หรือนำเสนอความต้องการของประชาชนเข้าสู่สภา และจัดตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่นในนามคณะเทศมนตรีเพื่อบริหารกิจการของเทศบาลตอบสนองความต้องการของประชาชน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 จะมีได้ระบุเอาไว้อย่างชัดเจนแน่นอนว่า ผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล จำเป็นจะต้องสังกัดกลุ่มการเมืองใด ๆ หรือระบุว่า กลุ่มทางการเมืองจะต้องส่งบุคคลลงรับสมัครเลือกตั้งเป็นจำนวนไม่น้อยเพียงใด เหมือนกับในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ตาม แต่การใช้กลุ่มทางการเมืองเป็นองค์การในการเลือกสรรบุคคลนั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่ามีการรวบรวมความคิดเห็น และความรู้สึกของส่วนรวม มีการกำหนดแนวนโยบายซึ่งลักษณะดังกล่าวในบุคคลแต่ละรายที่แยกกัน ย่อมยากที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานได้ นอกจากนี้การอาศัยบุคลิกลักษณะของผู้สมัครเป็นรายบุคคล ย่อมขาดความแน่นอนและไม่เป็นหลักประกันที่ดีพอ การใช้กลุ่มการเมืองดำเนินงานแบบเดียวกับพรรคการเมืองย่อมให้หลักประกันที่ดีกว่า ดังนั้น การมีกลุ่มการเมืองย่อมทำให้ระบบเทศบาลได้รับการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพในการปูพื้นฐานแห่งการเรียนรู้ ความเข้าใจต่อระบบรัฐสภา อันเป็นรูปแบบที่ใช้กันอยู่ในการเมืองระดับชาติได้เป็นอย่างดี

5.1 สภาพโดยทั่วไปของกลุ่มอานันทภูมิ

กลุ่มอานันทภูมิ

กลุ่มอานันทภูมิก่อตั้งในปี พ.ศ. 2522 การก่อกำเนิดของกลุ่มอานันทภูมิ มีส่วนสัมพันธ์กับสภาพทางสังคมการเมืองของไทยในช่วงปี พ.ศ. 2518 – 2520 เป็นอย่างมาก กล่าวคือ การ

เปลี่ยนแปลงการเมืองในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2516 สภาพสังคมไทยและการเมืองไทยตกอยู่ภายใต้ความตึงเครียดทางการเมืองอันเกิดจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มสุดขั้ว คือ กลุ่มขวาจัดและกลุ่มซ้ายจัด ความขัดแย้งทางผลประโยชน์และอำนาจทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง และผู้นำทางทหารก็อยู่ในลักษณะที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ในช่วงนี้ ม.ร.ว. เสถียร ปราโมช หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ นายกรัฐมนตรี รัฐบาลที่ตั้งขึ้นเป็นรัฐบาลผสม วิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นก็ได้พยายามแก้ไขไปได้บ้าง แต่กระแสของความขัดแย้งของกลุ่มสุดขั้วทั้งสองยากที่จะแก้ไขได้ ประกอบกับรัฐบาลผสมที่อ่อนแอ ทำให้สภาพของการเมืองไทยอยู่ในสภาพที่พร้อมที่จะระเบิดออกเป็นเสี่ยง ๆ ซึ่งนักวิชาการโดยเฉพาะนักรัฐศาสตร์สามารถคาดการณ์ได้ว่า ระบบประชาธิปไตยคงอยู่ได้ไม่นาน การยึดอำนาจโดยทหารคงจะเกิดขึ้นเพียงแต่รอเวลาและหาความชอบธรรมอยู่เท่านั้น ทั้งนี้เพราะยังมีกลุ่มมวลชนที่จับกลุ่มและจัดตั้งโดยเฉพาะศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ที่จะเป็นตัวคานการยึดอำนาจอยู่นั่นเอง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช, 2531 : 769 – 771)

สภาพการณ์ 6 ตุลาคม 2519

ในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ได้มีการยึดอำนาจทางการเมืองขึ้น นำโดยหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินซึ่งมี พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ เป็นหัวหน้า มีประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ 2517 การยกเลิกรัฐสภา การยกเลิกพรรคการเมือง ฯลฯ และมีการตั้งนายกรัฐมนตรีพลเรือนขึ้นมาบริหารประเทศคือ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นการสิ้นสุดระบอบประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์แบบ และเป็นการสิ้นสุดของรัฐธรรมนูญที่ได้มาด้วยการต่อสู้ของประชาชนที่รวมตัวกันล้มระบอบเผด็จการแบบทหาร (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช, 2531 : 485)

จากสภาพเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 จะเห็นได้ว่า มีความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์ขึ้นในสังคมไทย ซึ่งเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดกลุ่มพลังมวลชนต่าง ๆ ขึ้นในสังคมไทย

หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ไม่ใช่เป็นเรื่องที่เกิดจากความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์ จนกระทั่งเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และเหตุการณ์รุนแรงที่ตามมาจนถึงเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 การใช้ความรุนแรงทางการเมืองในช่วงนี้ เป็นเรื่องที่ผลักดันมาจากเรื่องที่ขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์อย่างเห็นได้ชัด

ในขณะที่นิสิตนักศึกษาและนักการเมือง “ฝ่ายหัวก้าวหน้า” ใช้อุดมการณ์สังคมนิยมเป็นพื้นฐานในการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมในสังคม ขจัดกาชฎีตรีตของคณร่ำรวยและยกฐานะของคณจนให้ดีขึ้น ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับฝ่ายทหาร ซึ่งสูญเสียอำนาจไปหลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้น การขยายตัวของการประท้วงของกลุ่มนิสิตนักศึกษา ชาวไร่ ชาวนา กรรมกร และกลุ่มพลังต่าง ๆ เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมและเพื่อประโยชน์ของผู้ที่ถูกกดขี่

อุดมการณ์ของฝ่ายทหาร คือ ชาตินิยมที่เน้นการอยู่รอด ความมั่นคงและความสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ พร้อมทั้งชี้ให้เห็นว่าลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นภัยต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ฝ่ายทหารได้จัดตั้งหน่วยงานมวลชนขึ้นมาหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มนวพล ซึ่งเป็นกลุ่มที่สมาชิกส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลาง และกลุ่มกระทิงแดง ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนอาชีวะ กลุ่มทั้งสองนี้จัดตั้งเพื่อต่อต้านการดำเนินงานของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาและขบวนการ “ฝ่ายซ้าย” นอกจากนั้นกลุ่มลูกเสือชาวบ้านก็เป็นพลังสำคัญที่คอยต่อต้านศูนย์กลางนิสิตนักศึกษา ดังนั้น จะเห็นได้ว่าฝ่ายทหารสามารถเชื่อมโยงประชาชนสามกลุ่มคือ กลุ่มชาวบ้านธรรมดา และกลุ่มชนชั้นกลางให้ต่อสู้ในเรื่องเดียวกัน โดยมีกลุ่มกระทิงแดงเป็นกลุ่มก่อกวนโดยใช้กำลังและความรุนแรง

การต่อสู้ในด้านอุดมการณ์เช่นนี้ปรากฏว่าในช่วงนับตั้งแต่ปี 2519 เป็นต้นมา อุดมการณ์ทางฝ่ายขวา สามารถแพร่ขยายได้กว้างขวางกว่า จะเห็นได้ว่าการเลือกตั้งในเดือนเมษายน 2519 พรรคการเมืองหลายพรรคที่ได้ประกาศนโยบายเอนเอียงไปในทางสังคมนิยม ใช้นโยบายไปในทางขวาจัดมากขึ้น เช่น พรรคประชาธิปไตย ซึ่งประกาศใช้นโยบายสังคมนิยมอ่อน ๆ กลับมาประกาศใช้นโยบายที่เป็นกลางแทน ในขณะที่เดียวกันพรรคฝ่ายซ้ายจัด เช่น พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทยและพรรคฝ่ายก้าวหน้า เช่น พรรคพลังใหม่ ได้ถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ ทำให้ความนิยมลดลงอย่างรวดเร็ว การที่ทางฝ่ายทหารสามารถปลูกฝังค่านิยมอุดมการณ์ฝ่ายขวาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น เพราะเป็นการนำเอาสิ่งที่ประชาชนมีความตื่นตัวและศรัทธาเคารพนับถือเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มาปลูกฝังใหม่ให้เป็นระบบมากขึ้น จนสามารถสร้างกลุ่มพลังมวลชนขึ้นมาเพื่อสนับสนุนอุดมการณ์ได้อย่างเข้มแข็ง

การใช้ความรุนแรงอีกส่วนหนึ่งที่เป็นเรื่องของความขัดแย้งทางอุดมการณ์เช่นกัน คือ การก่อการร้ายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ซึ่งพรรคนี้ได้ยึดอุดมการณ์ของ Mark, Lenin และเหมาเจ๋อตุง พรรคคอมมิวนิสต์เห็นว่า ประชาชนผู้ยากไร้ส่วนใหญ่ที่ถูกเอาเปรียบคือ ชาวนา ชาวนา เช่นเดียวกับจีนซึ่งเป็นประเทศเกษตรกรรมเช่นกัน จึงให้ทฤษฎีการปฏิวัติอย่างเดียวกัน สภาสังคมไทยในสายตาของพรรคคอมมิวนิสต์ ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของนายทุนต่างชาติ นายทุนใหม่ และพวกเจ้าของที่ดิน ซึ่งทำการเอาเปรียบประชาชน คือ เป็นแบบกึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินา การกดขี่ของบรรดานายทุนและเจ้าของที่ดินเหล่านี้ไม่มีทางจะจำกัดให้หมดสิ้นไปได้โดยไม่อาศัยการปฏิวัติของมวลชน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2531 : 485)

รัฐบาลในยุคปฏิวัติการปกครองแผ่นดินหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองพยายามปลุกฝังอุดมการณ์ฝ่ายขวาให้ประชาชน โดยตั้งกลุ่มมวลชนต่าง ๆ เช่น กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน, กลุ่มไทยอาสาป้องกันชาติ (ทส.ปช.), กลุ่มราษฎรอาสาพัฒนาป้องกัน (รสพป.) เพื่อเชิดชูอุดมการณ์ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ กลุ่มพลั้งเหล่านี้ได้ถูกจัดตั้งขึ้นตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ในจังหวัดเชียงใหม่ก็มีการจัดตั้งกลุ่มลูกเสือชาวบ้านตามวัดต่าง ๆ และกลุ่มหนุ่มสาวจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้ก็ได้รวมตัวกันทำงานเพื่อสังคมเมืองเชียงใหม่ แต่ไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานราชการและประชาชนในท้องถิ่น จึงรวมตัวกันก่อตั้งกลุ่มอานันทภูมิ ซึ่งคำว่า อานันทะ หมายถึง สิ่งที่น่ายินดี ภูมิ คือ แผ่นดิน รวมเป็น แผ่นดินที่น่าอยู่อาศัย

5.2 ประวัติการก่อตั้งกลุ่มอานันทภูมิ

กลุ่มอานันทภูมิ เป็นกลุ่มการเมืองที่เปลี่ยนสภาพจาก "กลุ่มนวพล ตุลาคม 2519" มาเป็นกลุ่มการเมืองท้องถิ่น กลุ่มนี้ได้ก่อตั้งขึ้นมาเป็นกิจลักษณะเมื่อปี 2522 โดยเจ้าอาวาสวัดสันป่าข่อยในขณะนั้น คือ พระมหากมล ซึ่งเป็นสายเดียวกันกับพระกิตติวุฒโฑภิกขุ ต่อมาได้เลื่อนพัทธยศเป็นเจ้าคุณศรีธรรมานีเทศ

นายมานิตย์ ชันธสีมา กล่าวว่า "ในระยะแรกการเกิดของกลุ่มอานันทภูมิ ส่วนหนึ่งเกิดจากท่านมหากมล อีกส่วนคือ จากการรวมตัวกันของอาสาสมัคร แล้วทุกอย่างท่านมหากมลเป็นที่ปรึกษาให้ ในตอนนั้นมีต้นตอมาจาก "นวพล" นวพลเป็นกลุ่ม เป็นองค์กรระดับประเทศ ซึ่งอานันทภูมิก็เป็นส่วนหนึ่งของนวพล เป็นกลุ่มขวาจัด เข้ามาสู่การเมืองโดยเน้นการต่อต้านคอมมิวนิสต์ ท่านมหากมลก็เกี่ยวข้องส่วนหนึ่ง ตอนนั้น นวพลทำงานเพื่อชาติ ศาสนา เมื่อถึงวันเฉลิมพระชนพรรษา ก็ออกมาแสดงพลังกัน จนกระทั่ง การรวมตัวเพื่อทำงานในสังคม มันไม่

สำเร็จเท่าที่ควร ท่านเจ้าคุณก็บอกให้ตั้งกลุ่มการเมืองมาเลย เข้าไปบริหารงานเทศบาล สร้างบ้านสร้างเมือง ก็เลยตั้งชื่อว่า “กลุ่มอานันทภูมิ” ในสมัยเริ่มแรกถูกโจมตีว่าลบล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ เอาชื่อในหลวงรัชกาลที่ 8 ที่ 9 มาใช้ แต่ไม่ใช่ เราตั้งกลุ่ม เพื่อดึงดูดการสะท้อนความหมายที่ว่า เราจะทำเมืองเชียงใหม่ให้น่าอยู่น่าอาศัย” (สัมภาษณ์ นายมานิตย์ ชันธสีมา, วันที่ 28 มกราคม 2545)

ท่านมหากมล ได้รวบรวมสมาชิกของกลุ่มนพพลในจังหวัดเชียงใหม่กับกลุ่มหนุ่มสาววัดต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ ก่อตั้งเป็นกลุ่มอานันทภูมิ โดยสมาชิกนพพลคนสำคัญได้แก่ นายวรกร ตันตรานนท์ และนายวาทย์ วิบูลสันติ ทั้งสองเป็นประธานกลุ่มมวลชนท้องถิ่นด้วย โดยนายวรกร เป็นประธานสมาชิกราษฎรอาสาพัฒนาป้องกันชาติ ประธานสมาชิกลูกเสือชาวบ้าน ประธานไทยอาสาป้องกันชาติ ส่วนนายวาทย์ เป็นรองประธานกลุ่มต่าง ๆ ดังกล่าว (สรารุณ วรพงษ์, 2536) การจัดตั้งกลุ่มอานันทภูมิมีเป้าหมายที่จะเข้ามามีบทบาททางการเมืองท้องถิ่น

ในระยะเริ่มก่อตั้งกลุ่มอานันทภูมิ ท่านมหากมล ได้เล็งเห็นว่าการก่อตั้งกลุ่มการเมืองท้องถิ่นนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ยาก แต่การดำเนินการของกลุ่มนั้นจะต้องมีค่าใช้จ่ายและจำเป็นต้องใช้เงิน ถ้าจะดำเนินกิจการของกลุ่มให้เจริญขึ้นได้จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากนายทุน ด้วยเหตุนี้ท่านมหากมลจึงได้เชิญนายธวัช ตันตรานนท์ นักธุรกิจระดับแนวหน้าของจังหวัดเชียงใหม่ และเป็นเจ้าของห้างสรรพสินค้าที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่ มาเป็นประธานกลุ่ม โดยในขณะนั้นมีตำแหน่งประธานลูกเสือชาวบ้านวัดสันป่าข่อย พร้อมกันนั้นก็เชิญ นายวรกร ตันตรานนท์ บุตรชายคนโตของนายธวัช ตันตรานนท์ มาดำรงตำแหน่งเลขานุการกลุ่มด้วย โดยนายธวัช ไม่ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองใด ๆ แต่จะคอยสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง การดำเนินการได้มอบหมายให้นายวรกร ตันตรานนท์ เป็นผู้นำกลุ่มอานันทภูมิ (มนัส ศิริมหาราช, 2537) และกลุ่มอานันทภูมิได้มีบทบาทอย่างสูงในกลุ่มโดยตลอดมา จึงอาจกล่าวได้ว่า กลุ่มอานันทภูมิมีองค์ประกอบสำคัญเป็นปัจจัยสนับสนุนกลุ่มสองประการ ได้แก่ กลุ่มพลังมวลชนฝ่ายขวาในท้องถิ่น และกลุ่มธุรกิจท้องถิ่น “ตันตรานนท์”

กลุ่มอานันทภูมิมีที่มาจากกลุ่มนพพลซึ่งกลุ่มนพพลเป็นกลุ่มที่เกิดจากการจัดตั้งของรัฐบาลใน พ.ศ. 2517 นพพล ถือกำเนิดจาก กอ.รมน. (ชื่อเดิมของ กอ.รมน. คือ บก.ปค. แปลว่า กองบัญชาการปราบคอมมิวนิสต์ ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น กอ.ปค.- กองอำนวยการปราบคอมมิวนิสต์

ต่อมาเมื่อรัฐบาลมีนโยบายที่จะคบกับประเทศคอมมิวนิสต์ จึงเปลี่ยนชื่อเป็น กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในประเทศ เป็นองค์กรที่จอมพลประภาสตั้งขึ้น และเป็นมรดกตกทอดต่อมาถึงทุกวันนี้) นวพล เป็นหน่วยสงครามจิตวิทยา ไม่ใช่อาวุธเป็นเครื่องมือ แต่ทำงานร่วมกับกลุ่มกระหังแดง (กลุ่มกระหังแดงเป็นกลุ่มที่ฝ่ายทหาร กอ.รมน. จัดตั้งขึ้นจากนักเรียนอาชีวะ ซึ่งบางคนก็เรียนจบไปแล้ว บางคนก็เรียนไม่จบ บางคนก็ไม่เรียน กอ.รมน. เป็นผู้จัดตั้งขึ้นเพื่อหักล้างกับพลังนักศึกษา กลุ่มกระหังแดงต่อสู้โดยใช้อาวุธและความรุนแรงเป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับพลังนักศึกษา) นวพล เป็นองค์กรที่พยายามรวบรวม คนบดี้ นายทุน ภิภษุ ที่ไม่มีใครอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ให้ร่วมกันต่อต้านพลังนิสิตนักศึกษาและกรรมกร วิธีการคือ ทุให้เกิดความหวาดกลัวว่าทรัพย์สินสมบัติต่าง ๆ ของตนนั้นจะสูญหายไปถ้ามีการเปลี่ยนแปลง แม้จะเป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย เครื่องมือของนวพล คือ การประชุม การชุมนุม การเขียนบทความต่าง ๆ รวมถึงประกาศว่าจะสร้างสังคมใหม่ด้วยวิธีสหกรณ์ แต่แท้จริงแล้วเป็นการส่งวนสภาวะเดิมเพื่อประโยชน์ของนายทุนนั่นเอง (อรุณ เวชสุวรรณ, 2544 :151-152)

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อความกระจ่างในกระบวนการเกิดกลุ่มนวพล ที่ต่อมาแปรสภาพเป็นกลุ่มอำนาจนิยม จึงจะขอกล่าวถึงเหตุการณ์ในช่วง 14 ตุลาคม 2516 ดังนี้

เมื่อจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรีโดยรวบอำนาจรัฐไว้ในมือ ทำการปกครองแบบเผด็จการ มีการสั่งประหาร สั่งจับกุมนักการเมือง นักศึกษาประชาชน จนเกิดการต่อต้านในกลุ่มปัญญาชนโดยทั่วไป เรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยไร้เกียรติภูมิ คือ การยอมให้อเมริกาดังฐานทัพในประเทศไทย เหมือนสมัยล่าอาณานิคมของชาวตะวันตกที่หมดยุคไปแล้ว สมัยนั้นไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงไม่มีใครคัดค้านได้

ฐานทัพอเมริกันในประเทศไทยได้มาตั้งอยู่ที่อยู่ตะเภา จังหวัดชลบุรี จังหวัดอุดรธานี อำเภอดาเคสิ จังหวัดนครสวรรค์ และที่นครราชสีมา ในเมืองไทยคลาคล่ำไปด้วยทหารอเมริกัน มีการเหยียบย่ำศักดิ์ศรีของคนไทยโดยทั่วไป มีชาวทหารอเมริกันขึ้นขี่เคียวพระพุทธรูปที่นครสวรรค์ มีทหารอเมริกันเหยียบย่ำธงชาติไทยที่สวนลุมพินี ด้วยค่าของเงินที่สูงกว่า ทำให้ธุรกิจการค้าขายเพื่อผูกและทำลายชื่อเสียงของประเทศไทยเป็นอย่างมาก ถนนเพชรบุรีตัดใหม่เต็มไปด้วยสถานอาบอบนวด (เมื่อฐานทัพ G.I. เลิกแล้วจึงหมดไป) ถนนพัฒนาพงษ์เต็มไปด้วยโซ่วลามก (เมื่อฐานทัพ G.I. เลิกแล้วยังมีธุรกิจนี้ต่อไป) หญิงไทยขายตัวเป็น “เมียเช่า” มากมาย ทหารอเมริกันได้

เหยียนย่ำหญิงไทยมีอยู่ทั่วไป บางครั้งก็ทำทารุณกรรม เช่น ใช้บุหรี่ปั่นกันขณะร่วมเพศ กรณีที่น่าสยดสยองที่สุด คือ กรณีของนางประไพ วงศ์ศรี โสภณที่ฐานทัพตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ ได้ถูกทหารอเมริกัน ร่วมเพศแล้วใช้มีดผ่าท้องควักไส้มาพันคออย่างป่าเถื่อน ถูกพาส่งโรงพยาบาลมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท และถึงแก่ความตาย ตำรวจไทยหรือทางราชการไทยไม่สามารถจับกุมได้ เพราะทหารอเมริกันได้นำเข้าฐานทัพไป หรือแม้แต่ศิลปินโบราณวัตถุต่าง ๆ ก็ถูกขโมยขึ้นเฮลิคอปเตอร์แล้วลำเลียงไปที่สนามบินอู่ตะเภา แล้วนำไปอเมริกา เช่น หินสลักภาพนารายณ์บรรทมศิลป์ที่จังหวัดบุรีรัมย์ พระพุทธรูปสำคัญ การตัดเศียรพระเพื่อส่งไปอเมริกาก็มีมากมายในสมัยนี้ ทั้งนี้ไม่นับศิลปวัตถุขนาดใหญ่ที่ลำเลียงมาจากกัมพูชา

สภาพดังกล่าวถือสิทธิสภาพนอกอาณาเขตของอเมริกาที่ละเมิดอธิปไตยของคนไทยของประเทศไทยนั่นเอง จนทหารอเมริกันในสมัยนั้นกล่าวว่าประเทศไทยเหมือนรัฐที่ 56 ของอเมริกา เครื่องบินของกองทัพอเมริกาเมื่อไปทิ้งระเบิดที่เวียดนาม บางครั้งทิ้งระเบิดไม่หมด ก็มาปลดระเบิดทิ้งใส่คนไทยในจังหวัดอุบลราชธานีก็มี รัฐบาลจอมพลถนอมได้จัด "ทหารรับจ้าง" ไปร่วมรบในสงครามเวียดนาม แบบเดียวกับสมัยล่าอาณานิคมที่จ้างชาวอัฟริกันให้ฆ่าชาวอัฟริกันด้วยกันเอง ถือเอานโยบาย "ให้คนเอเชียฆ่าคนเอเชียด้วยกันเอง" โดยอเมริกาออกเงินค่าจ้าง

ในสมัยนั้นสถาบันที่มีชื่อเสียง บุคคลที่มีชื่อเสียงที่คนนิยมนับถือได้ถูกติดต่อให้เป็นเครื่องมือของอเมริกา เช่น ท่านพุทธทาสภิกขุก็เคยถูกทาบทามให้โฆษณาต่อต้านคอมมิวนิสต์ จะเอาเครื่องมือหรือเงินเท่าใดก็ได้ แต่ท่านไม่เอาด้วย แต่ก็มีพระภิกษุท่านหนึ่งที่ประกาศตนต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างเปิดเผย ท่านคือ พระกิตติคุณโธม มีชื่อเดิมว่า กิตติศักดิ์ เจริญสถาพร บวชที่วัดปากน้ำ เมื่อ พ.ศ. 2500 ท่านกิตติคุณโธมทำรายการธรรมะทางวิทยุยานเกราะของทหารชื่อรายการ ไตรัมโพธิญาณ เริ่มมีชื่อเสียงโด่งดัง นายทหารชั้นผู้ใหญ่นิยมยกย่องกันมาก รายการนี้มีจอมพลถนอม กิตติขจร และจอมพลประภาส จารุเสถียร รวมอยู่ด้วย เมื่อเปิดสถานีวิทยุยานเกราะ 785 ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ที่พระอุโบสถวัดมหาธาตุ ก็มีจอมพลประภาสเป็นผู้ไปเปิดให้ พระกิตติคุณโธมได้สร้างวิทยาลัยเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่บางละมุง จังหวัดชลบุรี และได้รับพระราชทานชื่อในสมัยต่อมาว่า "จิตตภาวันวิทยาลัย" ในสมัยต่อมาจอมพลถนอมกิตติขจร ได้ให้การสนับสนุนโดยเฉพาะท่านผู้หญิงจงกล กิตติขจร ได้ปวารณาจะถวายเพชรใส่พระเนตรของพระประธานที่นั่นเลยทีเดียว

เมื่อเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ท่านกิตติวุฒโฒ ได้ออกมาให้สัมภาษณ์ว่า “ซีเหล้า ขี้ยาออกมา โดนปืนตายก็เป็นวีรชน” และหลังจากนั้นได้มีกลุ่มชาวจัดต่าง ๆ มากมาย เช่น กลุ่มกระทิงแดง กลุ่มแม่บ้านพิทักษ์ไทย กลุ่มสตรีอาสาสมัครรักษาดินแดน กลุ่มค้ายาไทย กลุ่มนวลพล สำหรับกลุ่มนวลพล คือ กลุ่มของท่านกิตติวุฒโฒ กลุ่มเหล่านี้เป็นฝ่ายตรงข้ามกับนักศึกษา ประชาชนผู้เรียกร้องประชาธิปไตย

สำหรับกลุ่มนักศึกษานั้นพยายามปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ ต้องการให้มีระบอบการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยจริง ๆ เพื่อจัดการคอร์ปชั่นของนักการเมืองเผด็จการ ทั้งนี้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชน พยายามให้ความรู้แก่ประชาชน ในขณะที่รัฐบาลก่อนหน้านี้ได้พยายามปิดหูปิดตาประชาชน พยายามสร้างภาพคอมมิวนิสต์ให้โหดร้ายเกินจริง เช่น วาดภาพการใช้คนแทนวัวควาย ลากคันไถเพื่อจะไถนาในประเทศจีน มีภาพที่เอาพระในพุทธศาสนายืนเป็นแถวแล้วยิง ฯลฯ ทำให้คนรักเหตุผลต้องการรู้ว่าเป็นภาพจริงหรือเปล่า

นักศึกษาที่เรียนรัฐศาสตร์ ก็จะต้องเรียนลัทธิการเมืองต่าง ๆ ด้วย ลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นอย่างไร ผู้ที่เรียนเศรษฐศาสตร์ก็ต้องเรียนเศรษฐกิจในระบบคอมมิวนิสต์ ไม่จำเป็นว่าผู้ที่รู้จะต้องเป็นคอมมิวนิสต์ แต่ผู้ที่สนใจเหล่านั้นถูกบีบคั้นจนต้องเป็นคอมมิวนิสต์เข้าป่าไปก็มาก เพราะเขาไม่มีทางเลือก บางคนเมื่อไปเจอของจริงเข้าก็รู้ว่าคอมมิวนิสต์นั้นไม่ดี กลับมาเป็นผู้พัฒนาประเทศที่ได้ผลดีก็มี อย่างเช่น ประเสริฐ ทรัพย์สุนทร อดีต ส.ส. สุราษฎร์ธานี

การแตกแยกของคนไทยเป็นฝ่ายขวาฝ่ายซ้ายมีมากขึ้น พวกที่ต้องการให้ประเทศชาติเจริญมีความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีก็ถูกกลุ่มที่ไม่ต้องการเห็นความเปลี่ยนแปลง และกลุ่มผู้ที่เสียผลประโยชน์ก็กล่าวหาว่าเป็นพวกฝ่ายซ้ายโดยเฉพาะหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ได้มีขั้วแข็งยิ่งขึ้น พระกิตติวุฒโฒ ได้ออกมาตั้งกลุ่มนวลพลและได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์จุฑาสัย ฉบับวันอังคารที่ 29 มิถุนายน 2519 ว่า “การฆ่าฝ่ายซ้ายหรือคอมมิวนิสต์นั้นคนไทยมันนับถือพุทธศาสนาก็ควรจะทำแต่ก็ไม่ใช่ถือเป็นการฆ่าคน เพราะใครก็ตามที่ทำลาย ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มันไม่ใช่คนสมบูรณ์ แต่ฆ่ามารซึ่งเป็นหน้าที่ของคนไทย” พระกิตติวุฒโฒ กล่าวว่า การฆ่าฝ่ายซ้ายหรือคอมมิวนิสต์นั้นผิดศีลแน่แต่ผิดน้อย ถูกมากกว่า “ไ้การฆ่าคนหนึ่งเพื่อรักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ไว้ ไ้สิ่งที่เรารักษาปกป้องไว้ มันถูกต้องมากกว่า”

การใช้ให้หรือยุยงใครก็ตามให้ฆ่าคนอื่นเมื่อ “กรรมตก” คือฆ่าสำเร็จ ถ้าเป็นพระก็ต้องถือว่าพระกิตติวุฑโฒอาบัติปราชิก แต่สำหรับพระกิตติวุฑโฒแล้ว กลับเป็นพระที่ดีได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ขึ้นเรื่อย ๆ จากพระปลัดซ้าย ของสมเด็จพระสังฆราช (ปุ่น ปุณฺณสิริ) เป็นพระอุตรคณาภิรักษ์ (คู่กับพระทักษิณคณาภิกร) ต่อมาเลื่อนเป็นพระราชธรรมภาณี และเลื่อนเป็นพระเถระผู้ใหญ่เป็นพระราชาคณะชั้นเทพ ที่พระเทพกิตติปัญญาคุณ ซึ่งนับว่าน่าแปลกใจของผู้รู้โดยทั่วไป

พระกิตติวุฑโฒยังกล่าวถึงจอมพลถนอมว่า “จอมพลถนอมนี้ท่านเป็นคนดีนะคุณ แล้วท่านก็ไม่อยากเป็นนายก ฯ สมัยหลังนี้อาตมามีส่วนกระทุ้งให้ท่านเป็นด้วยซ้ำไป ความจริงท่านอยากจะทำออก ท่านเบื่อเต็มที่ ไม่ใช่เป็นคนมักใหญ่ใฝ่สูง ต้องการอำนาจราชศักดิ์ เปล่าเลย” นี่เป็นคำให้สัมภาษณ์ก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลาฯ ส่วนวันเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคมนั้น พระกิตติวุฑโฒ ได้มาอยู่ที่วัดมหาธาตุพร้อมกับวิทยุมือถือ คอยชี้ให้ทหาร ตำรวจจับนักศึกษาที่หนีเข้ามาหลบภัยในวัดมหาธาตุ กลุ่มนวพล เป็นกลุ่มที่จัดตั้งทางการเมืองอย่างสมบูรณ์แบบ มีการดื่ม น้ำสาบานคล้ายน้ำพิพัฒน์สัตยาในสมัยโบราณ

ต่อมาภายหลังได้เกิดความแตกแยกกันเองภายในผู้ร่วมอุดมการณ์ พระกิตติวุฑโฒกล่าวว่า “มีนวพลบางคนมุ่งเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน โดยอาศัยนวพลเป็นห้างร้าน ผู้ที่ทรยศต่ออุดมการณ์ยอมถึงซึ่งความวิบัติไปเอง” (จากหนังสือพิมพ์ตะวันออกปริทัศน์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 46 วันที่ 9 ตุลาคม 2522 รายงานข่าวการประชุมนวพล ที่จัดตามวัน วันที่ 22 กันยายน 2522)

5.3 ภูมิหลังของสมาชิกกลุ่มอานันทภูมิ

สมาชิกกลุ่มอานันทภูมิที่เป็นแกนนำกลุ่มในปัจจุบันมีภูมิหลัง พอสังเขปดังต่อไปนี้

1. นายวรกร ดันตรานนท์

สมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ เขต 3 ดำรงตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มอานันทภูมิ เกิดปี 2490 อายุ 54 ปี มีอาชีพนักธุรกิจ เป็นหนึ่งในตระกูล “ดันตรานนท์” ซึ่งเป็นครอบครัวคหบดีผู้มีชื่อเสียง ดำเนินธุรกิจซูเปอร์มาเก็ต “ริมปิง” นับถือศาสนาพุทธ เกิดที่จังหวัดเชียงใหม่ เช่นเดียวกับบิดาและมารดา นามสกุลเดิมของมารดา “โอสถาพันธ์” และภรรยา “มีสุข” ทางสายโลหิตของมารดาก็เป็นตระกูลที่มีชื่อเสียงในด้านธุรกิจของจังหวัดเชียงใหม่เช่นกัน ทางญาติฝ่าย

บิดาและมารดายังเป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับนายวรกร ส่วนที่เป็นนักการเมืองไม่มี เช่นเดียวกับญาติฝ่ายภรรยาที่เป็นนักธุรกิจและการเมืองท้องถิ่น (สุรเชษฐ์ เนียมทัง, 2537 : 74)

การศึกษา สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย และมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย ในระดับการเรียนปานกลาง หลังจากนั้นศึกษาต่อในระดับอนุปริญญาจากประเทศสวิตเซอร์แลนด์ จนได้รับประกาศนียบัตรชั้นสูงทางพาณิชยการ กิจกรรมในระหว่างเรียน เคยเป็นนักดนตรีสมัยเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัยและเป็นผู้ฟาวอลเลย์บอลสมัยเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย

งานมวลชนและการเมือง เริ่มจากหลังจากที่จบการศึกษาจากต่างประเทศก็เข้าสู่สังคมนักธุรกิจ โดยเมื่อปี พ.ศ. 2515 ได้เข้าสมาคมยุวมุสลิมจังหวัดเชียงใหม่ จนรู้จักเป็นที่กว้างขวาง จนได้รับเป็นนายกสมาคมยุวมุสลิมในปีเดียวกัน ในปี 2516 อบรมนพพลที่กรุงเทพ ฯ พร้อมกับนายวาทย์ วิบูลย์สันติ ในปี 2518 เคยเป็นประธานสมาชิกราษฎรอาสาพัฒนาป้องกัน (รสปท.) ในปี 2519 เคยเป็นประธานสมาชิกลูกเสือชาวบ้านรุ่น 1 วัดสวนดอก ในปี 2521 เคยเป็นประธานสมาชิกไทยอาสาป้องกันชาติ (ทส.ปช.) จนได้รับเลือกเป็น ทส.ปช. ดีเด่นประจำปี 2527

ด้านการเมือง หลังจากเป็นที่กว้างขวางของคนรุ่นใหม่ในทางธุรกิจ ในการเป็นประธานยุวมุสลิมในปี 2515 แล้วในปี 2518 จึงรวบรวมสมัครพรรคพวก 14 คน ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ สังกัดกลุ่มพลังเชียงใหม่ แต่ไม่ได้รับการเลือกตั้ง ต่อมาในปี 2522 หลังจากที่ตั้งกลุ่มอานันทภูมิ ในปี 2523 จึงลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ แต่ได้รับเลือกเพียง 2 คน คือ นายวรกรเอง กับ นายชัชวาลย์ ชูติมา ในสมัยต่อมาในปี 2528 เป็นหัวหน้ากลุ่มอานันทภูมินำทีมเข้ามาเป็นสมาชิกสภาเทศบาล 14 คน ในปี 2533 ได้รับเลือกตั้ง 18 คน ปี 2538 กลุ่มอานันทภูมิไม่ได้รับเลือกตั้งแม้แต่คนเดียว และในปี 2542 ก็แพ้การเลือกตั้งอีกครั้ง แต่ได้รับเลือกเพียง 6 คน ประกอบด้วย นายวรกร ดันตรานนท์, นางวิภาวัลย์ ไชยวงศ์, นายสุนทร ยามศิริ, นายสฤษดิ์ชัย ไชยธำมาสน์, นายเสวก กิตติกุลและนายสุรวิทย์ ม่วงน้อย

2. นายวาทย์ วิบูลสันติ

เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ เขต 1 ตำแหน่งเทศมนตรีฝ่ายงานช่าง ในปี 2533 เป็นหนึ่งในตระกูล "วิบูลสันติ" ที่มีชื่อเสียงในด้านการค้าขายที่สำคัญของเชียงใหม่ เกิดปี 2490 ปัจจุบันอายุ 54 ปี นับถือศาสนาพุทธ อาชีพค้าขาย อดีตเคยทำงานที่ศูนย์วิจัยโลหิตโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ บิดาและมารดาเกิดที่จังหวัดเชียงใหม่ นามสกุลเดิมของมารดา "แสงมณี" และนามสกุลเดิมของภรรยา คือ "ทับทอง"

การศึกษาตั้งแต่ระดับประถมต้นถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นศึกษาที่โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย ในระดับการเรียนปานกลาง นอกจากนี้ได้เข้ารับการศึกษามัธยมศึกษาที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และการบริหารธุรกิจและการบัญชีจากประเทศสหรัฐอเมริกา

งานมวลชนและการเมือง ในปี 2516 หลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ได้เข้ารับการอบรมกลุ่มมวลชนพลกับนายวรกร ตันตราพันธ์ ที่กรุงเทพฯ และในปี พ.ศ. 2527 เป็น 1 ใน 9 ผู้ก่อตั้งกลุ่มอาณันทภูมิ ในปี พ.ศ. 2525 เริ่มเข้าสู่การเมืองท้องถิ่น โดยได้รับการสนับสนุนจากนายวรกร ตันตราพันธ์ และนายสัญญา โอสธำพันธ์ โดยลงสมัครรับเลือกตั้งซ่อม แต่ไม่ได้รับการเลือกตั้ง และในปี 2528 ก็ประสบความสำเร็จจากการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเป็นสมัยแรก และ พ.ศ. 2533 เป็นสมัยต่อมา เคยได้รับความไว้วางใจในความสามารถจึงได้รับการลงคะแนนเสียงเป็นเทศมนตรีทั้ง 2 สมัย

ด้านงานมวลชน เคยเป็นรองประธานลูกเสือชาวบ้าน รุ่น 1 วัดสวนดอก ซึ่งมีนายวรกรเป็นประธานกลุ่ม เคยเป็นรองประธานไทยอาสาป้องกันตัวเองของอำเภอเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2520 ปัจจุบันยังคงเป็นศรัทธาวัดสันป่าข่อย และที่ปรึกษากลุ่มหนุ่มสาวของจังหวัดเชียงใหม่

3. นายประเสริฐ ธนาฤทธิ์

อดีตสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ เขต 4 เกิดปี 2488 อายุ 56 ปี นับถือศาสนาพุทธ อาชีพนักธุรกิจ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนศรีธนาพาณิชยการ จังหวัดเชียงใหม่ เคยเป็นอาจารย์สอนที่โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย เกิดที่จังหวัดเชียงใหม่เช่นเดียวกับบิดาและมารดา นามสกุลเดิมของมารดา "ไพบูลย์" และภรรยานามสกุลเดิม "บุญกานนท์"

การศึกษา สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมถึงมัธยมศึกษาตอนปลายที่โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ระดับการเรียนปานกลาง และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีที่วิทยาลัยครู จังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2534 และประกาศนียบัตรการอบรมการบริหารธุรกิจ (Mini-MBA.) จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในปีเดียวกัน

งานมวลชนและการเมือง จากการเป็นอาจารย์โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัยเป็นเวลานาน จึงเป็นผู้ที่มีคนรู้จักอย่างกว้างขวาง ทั้งผู้ปกครองและลูกศิษย์หลาย ๆ รุ่น จนเรียกติดปากว่า “มาสเตอร์ประเสริฐ” เสมอมา พร้อมทั้งเป็นผู้บุกเบิกวงการลูกเสือ-เนตรนารี ตั้งแต่ปี 2518 จึงได้รับการดำรงตำแหน่งนายกสโมสรลูกเสือเชียงใหม่ตั้งแต่ปี 2518 นอกจากนี้ได้เข้าร่วมกิจกรรมของสโมสรไลออนส์จนได้รับการเลือกตั้งเป็นนายกสโมสรไลออนส์นครพิงค์ ปี 2531

ด้านการเมือง เริ่มเข้าสู่การเมืองท้องถิ่น โดยสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ปี 2520 ในนามกลุ่มพัฒนาเวียงพิงค์ (หรือกลุ่มประชาชนดี) และลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ในนามกลุ่มอานันทภูมิในปี 2523 แต่ไม่ได้รับการเลือกตั้ง ในสมัยต่อมาในปี 2528 และปี 2533 จึงประสบความสำเร็จได้รับการเลือกเป็นสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ ระหว่างปี 2528 และ 2529 ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งเทศมนตรีฝ่ายงานการศึกษา ผู้ที่ชักชวนสนับสนุนให้ลงสมัครรับเลือกตั้ง คือ นายธวัช ตันตวรนนท์ นั่นเอง

4. นายเสวก กิตติกุล

อดีตสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ เขต 3 เคยดำรงตำแหน่งเทศมนตรีฝ่ายงานบริหารและงานคลัง เกิดปี 2486 อายุ 58 ปี นับถือศาสนาพุทธ อาชีพนักหนังสือพิมพ์และโปรดเมอร์เตอร์มวดยานต่าง ๆ เคยทำงานที่หนังสือพิมพ์ตะวันเหนือ ปี 2522 – 2532 และได้ย้ายมาทำกิจกรรมโรงเรียน นามสกุลเดิมของมารดา “เชียงชน” มีภรรยาแล้วแต่ได้เลิกร่างกันไปแล้ว

การศึกษา จบประถมศึกษาที่โรงเรียนมงฟอร์ต ระดับมัธยมที่โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา ชลบุรีและโรงเรียนปανεันวิทย์วิทยา กรุงเทพฯ ฯ จบประกาศนียบัตรการบัญชีชั้นสูงจากโรงเรียนพาณิชยการ UCC. ระดับการศึกษาปานกลาง กิจกรรมขณะกำลังศึกษา เป็นนักกีฬาฟุตบอลของโรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชาและโรงเรียนปανεันวิทย์วิทยา เคยเป็นรองประธานนักศึกษาสมัยเรียนที่

โรงเรียนพาณิชย์การ UCC. และทำวารสาร ชาวต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งเป็นผลทำให้ชอบทำหนังสือพิมพ์เป็นชีวิตจิตใจ จนได้รับเลือกเป็นประธานชมรมสื่อมวลชนเชียงใหม่ สมัยที่ 4

งานมวลชนและการเมือง เริ่มต้นจากนักหนังสือพิมพ์และจัดช่วยงานต่าง ๆ จึงทำให้มีคนที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ปี 2516 เป็นเลขากลุ่มลูกเสือชาวบ้าน รุ่น 1 วัดสวนดอก โดยมีคุณหญิงหม่อมศรีนวล ณ เชียงใหม่ เป็นประธานกลุ่ม ปี 2522 เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มอานันทภูมิ พร้อมเป็นสมาชิกราษฎรอาสาพัฒนาป้องกัน ในปี 2522 และเป็นสมาชิกไทยอาสาป้องกันชาติ ปี 2524 เริ่มมีบทบาททางการเมืองท้องถิ่นครั้งแรก โดยได้รับการสนับสนุนจาก นายปราณี ศิริธร อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาจังหวัด และสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยลงสมัครเป็นสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ ในนามกลุ่มอานันทภูมิ ปี 2522 แต่ไม่ได้รับการเลือกตั้ง ต่อมาจึงได้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ ในปี 2528 และในปี 2533 จึงประสบความสำเร็จ

5. นายสัญญาชัย โอสถาพันธ์

อดีตสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ เขต 3 เคยดำรงตำแหน่งเทศมนตรีฝ่ายงานช่าง เกิดเมื่อ 4 มิถุนายน 2485 นับถือศาสนาพุทธ สมรสกับนางจตุพร เมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2518 มีบุตร-ธิดา รวม 2 คน นามสกุลเดิมของภรรยา คือ ชินวัตร

การศึกษา จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่โรงเรียนอัสสัมชัญ ศรีราชา ต่อมาเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีที่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในสาขานิติศาสตร์ และศึกษาต่อในระดับปริญญาโทที่ University of West Los Angeles School of Law

งานด้านสังคมและมวลชน ปี 2520 ดำรงตำแหน่งประธานรุ่นกลุ่มลูกเสือชาวบ้านรุ่นที่ 2 สังกัดวัดสันป่าข่อย เคยดำรงตำแหน่งนายกยุวสมาคมแห่งประเทศไทย, เคยดำรงตำแหน่งกรรมการสมาคมธรรมศาสตร์ ภาคเหนือ, เคยดำรงตำแหน่งกรรมการชมรมทนายความ จังหวัดเชียงใหม่, เคยดำรงตำแหน่งประธานชมรมศิษย์เก่าอัสสัมชัญศรีราชา ภาคเหนือ

งานด้านการเมือง เคยดำรงตำแหน่งเทศมนตรีฝ่ายงานช่างเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี 2528

6. นายมานิตย์ ชันธสีมา

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเลขาธิการกลุ่มอานันทภูมิ เกิดเมื่อ 18 เมษายน 2495 เป็นชาว เชียงใหม่โดยกำเนิด สมรสกับนางมารีนี นามสกุลเดิมคือ คงชาติ มีบุตร – ธิดารวม 2 คน

การศึกษาจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย ในปี 2510 และในปี 2513 เข้ารับการศึกษต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขต ภาควิชาชีพ ในสาขาช่างก่อสร้าง ในปี 2519 เข้าศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ในสถาบันเดิม หลังจากนั้นได้มาทำงานที่โรงเรียนอนุศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยความสามารถ พิเศษทางด้านดนตรี และในปี 2526 เข้ารับการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

งานด้านมวลชน เคยดำรงตำแหน่งเลขาธิการกลุ่มหนุ่มสาวจังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2512 และดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มหนุ่มสาวจังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2526 – 2538 ในอดีตเคยดำรง ตำแหน่งที่สำคัญมาแล้ว เช่น นายกยุวพุทธิสมาคม จังหวัดเชียงใหม่, อุปนายกสมาคมโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่, กรรมการลูกเสือชาวบ้านจังหวัดเชียงใหม่, กรรมการสภาวัฒนธรรมจังหวัด เชียงใหม่ ฯลฯ ในปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นประธานกิตติมศักดิ์กลุ่มหนุ่มสาวจังหวัดเชียงใหม่

งานด้านการเมือง เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่

5.4 ลักษณะการรวมตัวของสมาชิกกลุ่มอานันทภูมิ

ลักษณะการรวมตัวขึ้นเป็นกลุ่มการเมืองนับได้ว่า มีความสำคัญในการวิเคราะห์ถึงบทบาทและการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เพราะการรวมตัวของสมาชิกภายในกลุ่มจะเป็นปัจจัยที่จะชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมและการแสดงออกของสมาชิกภายในกลุ่มได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะสามารถอธิบาย พัฒนาการของกลุ่มได้อีกด้วย

กลุ่มอานันทภูมิเกิดขึ้นมาเป็นเวลา 23 ปี โดยเป็นการรวบรวมเอาสมาชิกกลุ่มพลังมวลชนท้องถิ่นกลุ่มต่าง ๆ เข้ามาไว้ด้วยกัน ด้วยการสนับสนุนของกลุ่มทุนท้องถิ่นขนาดใหญ่ มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน คือ เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองท้องถิ่น บรรดานักคิดที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มอานันทภูมิในระยะแรก มีเพียง 2 คนเท่านั้นที่เคยเป็นสมาชิกสภาเทศบาลมาก่อน ที่เหลือล้วนเป็นคนหนุ่มรุ่นใหม่ที่ยังไม่เคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นมาก่อน ในการเลือกตั้งสมาชิก

สภาเทศบาล พ.ศ. 2523 กลุ่มอำนันทภูมิได้เพียง 2 ที่นั่ง จาก 24 ที่นั่งเท่านั้น ต่อมาในปีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พ.ศ. 2528 กลุ่มอำนันทภูมิ ก็สามารถเอาชนะกลุ่มประชาชนดี ซึ่งเป็นกลุ่มที่บริหารงานเทศบาลมาเป็นเวลานานได้ด้วยจำนวน 14 ต่อ 10 ที่นั่ง และในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พ.ศ. 2533 กลุ่มอำนันทภูมิก็ชนะการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เป็นสมัยที่สอง ด้วยที่นั่ง 16 ต่อ 8 ที่นั่ง ได้เข้าบริหารงานเทศบาลนครเชียงใหม่อีกครั้ง ในปี 2538 กลุ่มอำนันทภูมิไม่ได้รับเลือกตั้งแม้แต่คนเดียว และในปี 2542 ก็แพ้การเลือกตั้งอีกครั้ง แต่ได้รับเลือกเพียง 6 คน ในการรวมตัวของสมาชิกกลุ่มอำนันทภูมิมีลักษณะ 3 ประการ คือ

1. เกิดขึ้นจากความต้องการที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างเป็นระบบ เนื่องจากสภาพสังคมไทยในเวลานั้นมีการเชิดชูอุดมการณ์ฝ่ายขวา โดยการจัดตั้งกลุ่มพลังมวลชนต่าง ๆ ขึ้น แกนนำของกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ นำโดย พระศรีธรรมนิเทศก์ จึงได้มีแนวความคิดที่จะจัดตั้งกลุ่มการเมืองท้องถิ่นขึ้น เพื่อเข้าไปมีบทบาทในสภาเทศบาล ซึ่งถูกบริหารโดยกลุ่มประชาชนดีมาเป็นเวลานาน โดยสมาชิกที่มารวมตัวกันเหล่านี้ส่วนใหญ่จะยังไม่เคยเป็นสมาชิกสภาเทศบาลมาก่อน และยังเป็นคนหนุ่มรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นการเสนอทางเลือกใหม่ให้ประชาชนด้วย
2. การรวมตัวกันของสมาชิกกลุ่มอำนันทภูมิ ได้คำนึงถึงโอกาสที่จะได้รับเลือกตั้ง เพราะแม้ว่ากลุ่มอำนันทภูมิจะประกอบด้วยคนหนุ่มที่ยังใหม่ต่อการเมืองท้องถิ่น หากแต่บุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นแกนนำของกลุ่มพลังมวลชนต่าง ๆ ที่กำลังได้รับการเชิดชูสนับสนุนอยู่ในสังคมเวลานั้น กับทั้งยังมีกลุ่มกลุ่มท้องถิ่นขนาดใหญ่ สนับสนุนอยู่
3. สมาชิกกลุ่มอำนันทภูมิ มุ่งหวังถึงโอกาสที่จะได้มาซึ่งชื่อเสียงจากการที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล ตลอดจนตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่นอื่น ๆ และต้องการที่จะเป็นตัวแทนของประชาชนในการเสนอปัญหา ข้อเรียกร้อง และความต้องการของประชาชน

5.5 ลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มอำนันทภูมิ

สมาชิกกลุ่มอำนันทภูมิที่รวมตัวกัน มีความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ ซึ่งได้แก่

1. ความสัมพันธ์ส่วนตัว

ภายในกลุ่มอำนันทภูมินั้นบุคคลมีบทบาทสำคัญมากที่สุด คือ นายวรกร ตันตรานนท์ และนายธวัช ตันตรานนท์ ผู้ร่วมก่อตั้งกลุ่ม ในระยะแรกของการก่อตั้งกลุ่มขึ้นมานั้นอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างแกนนำของกลุ่มกับบรรดาสมาชิก โดยเฉพาะความสัมพันธ์ส่วนตัวตามระบบพรรคพวก ระบบเครือญาติ และระบบอุปถัมภ์ ซึ่งพิจารณาได้ดังนี้

1.1 ความสัมพันธ์ส่วนตัวตามระบบพรรคพวก

กลุ่มบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มอำนาจนันทภูมิ จะมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกันมาก่อนที่จะมารวมกลุ่มกัน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างนายธวัช ตันตรานนท์ (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) กับนาย ชัชวาล ชูติมา อดีตประธานสภาเทศบาล (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) โดยนายธวัช ได้กล่าวว่า "ผมเกี่ยวข้องกับคุณชัชวาล ในหลายด้านและหลายวงการ ผมเป็นไลออนส์ เป็นอดีตนายกสโมสรไลออนส์นครพิงค์ คุณชัชวาล ก็เป็นไลออนส์ เป็นอดีตผู้ว่าการสโมสรไลออนส์สากลภาค 310 เอ ผมเป็นลูกเสือชาวบ้าน เป็นประธานลูกเสือชาวบ้าน ค่ายวัดสันป่าข่อย คุณชัชวาลก็เป็นประธานชมรมวิทยากรลูกเสือชาวบ้านเทศบาลนครเชียงใหม่ ผมเป็นประธานอำนวยการกลุ่มอำนาจนันทภูมิ คุณชัชวาลก็เป็นรองประธานอำนวยการฝ่ายบริหารกลุ่มอำนาจนันทภูมิ ทั้งในด้านส่วนตัวผมเปรียบเสมือนพี่ชายของคุณชัชวาล ฉะนั้นในวันแรกที่ผมไปพบสถานที่สิ้นลมหายใจของคุณชัชวาล ณ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ผมจึงไม่อายใครในการที่ผมจะหลั่งน้ำตาให้น้องชายของผมในวันนั้น" (หนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายชัชวาล ชูติมา 17 เมษายน, 2529 : 18)

1.2 ความสัมพันธ์ส่วนตัวตามระบบเครือญาติ

สมาชิกกลุ่มอำนาจนันทภูมิมิได้มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติระหว่างตระกูล ตันตรานนท์และตระกูลโสภาพันธ์ โดยนางสุรัตน์ ตันตรานนท์ ซึ่งเป็นภรรยาของนายธวัช ตันตรานนท์ และเป็นมารดาของนายวรกร ตันตรานนท์ มาจากตระกูล โสภาพันธ์ ซึ่งมีสมาชิกที่มาร่วมกลุ่มอำนาจนันทภูมิ คือ นายฉัตรชัย โสภาพันธ์ อดีตสมาชิกสภาเทศบาลและอดีตเทศมนตรี นอกจากนี้ยังพบว่า นายสมศักดิ์ บุญตระกูลพูนทวี สมาชิกสภาเทศบาลกลุ่มอำนาจนันทภูมิ ยังมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับนายวรกร โดยผ่านทาง นายสุรพล เกียรติไชยากร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงใหม่อีกด้วย (อ้างแล้ว, 2529 : 56)

2. ความสัมพันธ์ทางธุรกิจ

กลุ่มอำนาจนันทภูมิมีฐานทางเศรษฐกิจสนับสนุนจากกลุ่มตระกูลตันตรานนท์ ซึ่งเป็นกลุ่มทุนท้องถิ่นที่เก่าแก่และมีเครือญาติโยงใยกับกลุ่มธุรกิจท้องถิ่นอื่น ๆ ซึ่งสมาชิกกลุ่มธุรกิจเหล่านี้ก็ได้เข้ามาร่วมกลุ่มอำนาจนันทภูมิด้วย ที่สำคัญ ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางธุรกิจของกลุ่มตันตรานนท์ ชูติมา โสภาพันธ์ และวิบูลสันติ

กลุ่มทั้งสี่กลุ่มเป็นตระกูลของนายทุนพ่อค้าท้องถิ่นที่มีต้นตระกูลมาจากพ่อค้าชาวจีนที่อพยพมาตั้งรกรากในเมืองเชียงใหม่เมื่อประมาณทศวรรษที่ 2460 กลุ่มพ่อค้าเหล่านี้ได้มีความ

สัมพันธ์ทางเครือญาติโดยการแต่งงาน จากการศึกษาของปลาย่อ ชนชนนท์ พบความสัมพันธ์ทางเครือญาติระหว่างตระกูลพ่อค้าท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ดังแผนภาพที่ 1 ที่ได้นำเสนอไปแล้ว

จากการศึกษาพบว่า ตระกูลตันตรานนท์ ได้ร่วมทุนกิจการกับตระกูลต่าง ๆ ได้แก่ ตระกูลวิบูลสันติ และกิจการรถทัวร์ ร่วมทุนกับตระกูล โอสถาพันธ์ ในกิจการเหมืองแร่ และร่วมทุนกับตระกูล ชูติมา ในกิจการบริษัทนครพิงค์พัฒนา เป็นต้น (ปลาย่อ ชนชนนท์, 2530 : 106) ความสัมพันธ์ทางธุรกิจของตระกูลต่าง ๆ สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มลงทุนในการถือหุ้น

กิจการ	ตระกูล ชูติมา-นิมมานเหมินท์ เลาหวัณณ์	แซ่เลี้ยว	วิบูลสันติ	ตันตรานนท์	โอสถาพันธ์
บ.นครพิงค์พัฒนา ฯ	+			+	
บ.สยามรอยัลลอคคิด ฯ	+	+			
ตลาดต้นลำไย	+	+			
บ.เชียงใหม่เกษตรกรรม	+	+			
บ.จิตต์บรรจง ฯ	+	+			
หจก.สยามได้เชียงใหม่ทัวร์			+	+	
หล.ตันติยานนท์			+	+	
หล.เชียงใหม่จอห์นเดียร์กลการ			+	+	
หจก.ธาราสีทิ					+

ที่มา : ปลาย่อ ชนชนนท์, อ้างแล้ว, หน้า 119

นอกจากนี้ยังพบว่า สมาชิกอานันท์ภูมิยังได้ร่วมทุนกันในการหนังสือพิมพ์ "เชียงใหม่ นิวส์" ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่และเป็นกระบอกเสียงของกลุ่มอานันท์ภูมิจากการที่สมาชิกในกลุ่มอานันท์ภูมิมีความสัมพันธ์ทางธุรกิจมานานเช่นนี้ได้ส่งเสริมความสัมพันธ์และการคงอยู่ของกลุ่มได้เป็นอย่างดี

3. ความสัมพันธ์ทางสังคม

สมาชิกอานันทภูมิมีความสัมพันธ์ทางสังคม พิจารณาผ่านการทำงานด้านสังคม รวมถึงความสัมพันธ์ทางด้านสังคมด้านอื่นด้วย เช่น การทำงานด้านสังคม เช่น กลุ่มหนุ่มสาวจังหวัดเชียงใหม่มีนายมานิตย์ ชันธสีมา เป็นประธานกลุ่มหนุ่มสาว จังหวัดเชียงใหม่ ร่วมกับนายสมบุญ กัณฑ์ปะ หรืออย่างกลุ่มนวล มีนายวรกร ตันตรานนท์ ทำงานร่วมกับนายวาทย์ วิบูลสันติ เป็นต้น

ความสัมพันธ์ทางสังคมด้านอื่น ๆ เช่น สมาชิกคนอื่น ๆ ของกลุ่มอานันทภูมิมีหลายคนที่เคยเรียนร่วมสถาบันการศึกษามาก่อน ได้แก่ นายวรกร ตันตรานนท์ นายวาทย์ วิบูลสันติ นายเสวก กิตติกุล นายประเสริฐ ธนาฤทธิ์ และนายคมกิจ ชันทวัฒน์ ล้วนจบจากโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่

สมาชิกอานันทภูมิส่วนใหญ่จะเคยร่วมกลุ่มสังคมในท้องถิ่นมาด้วยกันทั้งสิ้น ดังที่นายวรกร ได้กล่าวถึงนายชัชวาล อดีตประธานสภาเทศบาลและสมาชิกกลุ่มอานันทภูมิไว้ว่า “ผมและคุณปู่มีความผูกพันกันมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในด้านธุรกิจ งานสังคมสงเคราะห์ เช่น ลูกเสือชาวบ้าน กลุ่มหนุ่มสาว หรือไทยอาสาป้องกันชาติ และโดยเฉพาะงานครั้งสุดท้าย ซึ่งผมถือว่าเป็นงานที่ยิ่งใหญ่ที่สุดที่ผมและคุณปู่มีโอกาสร่วมกันทำคือการก่อตั้งกลุ่มอานันทภูมิ เราได้พูดคุยกันถึงงานของเทศบาล คุณปู่สอบถามถึงปัญหาต่าง ๆ สอบถามถึงการเตรียมงานประชุมสันนิบาตเทศบาล ซึ่งจะมีขึ้นในเดือนพฤษภาคมนี้ คุณปู่ห่วงงานและนำพวกเราจึงมีความรัก ความสามัคคี และมีความอดทนเพื่อความเจริญของท้องถิ่นและประชาชน..... “ปู่จะไปร่วมเปิดประชุมงานสันนิบาต จำว่าปู่ไปปะได้ ปู่จะอยู่ไปทางวิทยุ ท่านประชุมครั้งนี้เป็นเกียรติเป็นหน้าเป็นตาของจาวเจียงใหม่เฮา อิดผ่องก็อดเฮา จะยะจะทำอะหยั่งก็นึกถึงเจ้าคุณ (พระศรีธรรมนิเทศ์ – ผู้เขียน) เฮานึกถึงกลอนของเจ้าคุณที่อยู่บนโต๊ะของวาทย์ (นายวาทย์ วิบูลสันติ – ผู้เขียน)” (หนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพนายชัชวาล ชูติมา, อ้างแล้ว, หน้า 14)

จากคำกล่าวของนายวรกร และนายชัชวาล ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างแนบแน่นระหว่างบุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอานันทภูมิ ได้แก่ นายชัชวาล ชูติมา, นายวรกร ตันตรานนท์, นายวาทย์ วิบูลสันติ ส่วนสมาชิกคนอื่น ๆ ของกลุ่มนั้นพบว่า ต่างก็มีบทบาทในกลุ่มทางสังคมต่าง ๆ ร่วมกันทั้งสิ้น ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 ตารางแสดงความสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิกกลุ่มอำนาจนันทภูมิที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลในปี พ.ศ. 2533 – 2538

ชื่อ	กลุ่มทางสังคม	ลูกเสือ ชาวบ้าน	ทสปช.	ยุวสมาคม	ไลออนส์	กลุ่มหนุ่มสาว	นรพล	ศรัทธาวัตร
นายวรกร ตันตรานนท์		+	+	+		+	+	สันป่าซ่อย
นายวาทย์ วิบูลสันติ		+	+	+		+	+	สันป่าซ่อย
นายสมศักดิ์ บุญตระกูลพูนทวี		+			+	+		เมืองกาย
นายเสวก กิตติกุล		+						สวนดอก
นายประเสริฐ ธนาฤทธิ์					+			
นายอุดม นิมะเจริญ		+	+					ป่าแพ่ง
นายคมกิจ ฉันทวัฒน์				+				
นายสุนทร ยามศิริ						+		พวกเปี้ย
นายพูนสวัสดิ์ วรวัลย์						+		ทรายมูล
นายเกษม พึ่งเทศ		+			+			
นายสวัสดิ์ จารุสวัสดิ์		+			+			สันป่าซ่อย
นายสุวรรณ มณีศรีแสง		+						เมืองกาย
นายไธ แก้วประเทศ		+				+		หัวฝาย
นายสมศักดิ์ โชคล้ำเลิศ		+	+					
นายบุญขึ้น กุหลาบบาน		+				+		พวกแต้ม
นายมานิตย์ ชันธิ์สีมา						+		

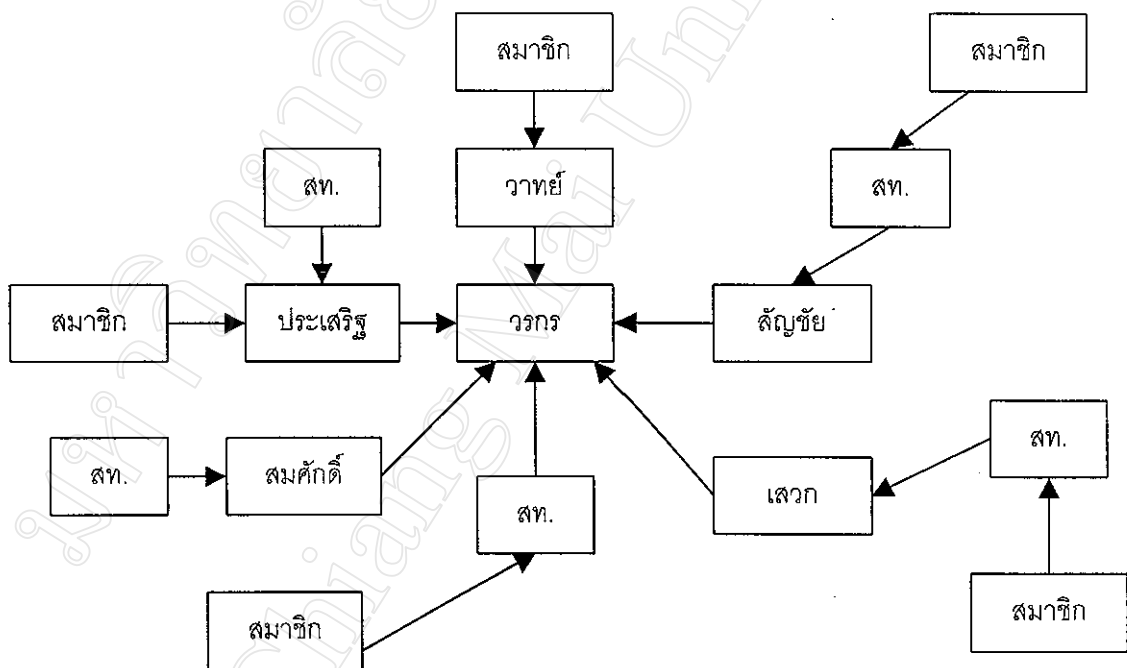
จากการที่สมาชิกกลุ่มอำนาจนันทภูมิมีความสัมพันธ์ทางสังคมดังที่กล่าวมานั้น ทำให้มีความสัมพันธ์ การร่วมมือช่วยเหลือกันและมีความคิด อุดมการณ์ไปในแนวทางเดียวกัน นอกเหนือไปจากนี้ จากการศึกษาของสราวุธ วรพงษ์ ได้ชี้ชัดว่า การเป็นสมาชิกของกลุ่มทางสังคมต่าง ๆ เหล่านี้ ถือได้ว่าเป็น“ช่องทาง” ในการก้าวขึ้นสู่บุคคลชั้นนำทางการเมือง (Elite) ท้องถิ่น ในเทศบาลนครเชียงใหม่เลยทีเดียว (สุรเชษฐ์ เนียมทัง, 2537 : 86)

5.6 บทบาทของสมาชิกกลุ่มอำนาจนันทภูมิ

จากการที่กลุ่มอำนาจนันทภูมิเกิดจากการก่อตั้งโดยกลุ่มผู้นำมวลชนและในอีกฐานะหนึ่ง คือ กลุ่มทุนท้องถิ่น กลุ่มอำนาจนันทภูมิจึงเป็นกลุ่มที่มีแกนนำกลุ่มอย่างชัดเจน กลุ่มอำนาจนันทภูมิเป็นกลุ่มที่มีผู้นำโดดเด่นและมีบทบาทมาก โดยมีสมาชิกที่มีความสำคัญรองลงมาอยู่ในกลุ่มแกนนำ จากการศึกษาพบว่า ตั้งแต่ก่อตั้งกลุ่มในปี 2522 เป็นเวลากว่า 20 ปี ยังไม่มีการเปลี่ยนตัวหัวหน้า

กลุ่มเลย ตำแหน่งดังกล่าวเป็นของนายวรกร ตันตรานนท์ ตลอดมา ส่วนกลุ่มแกนนำได้แก่ สมาชิกที่ร่วมก่อตั้งกลุ่มหรือมีความสัมพันธ์กับผู้นำกลุ่มในทางส่วนตัว ทางเครือญาติ หรือทางธุรกิจ กลุ่มแกนนำดังกล่าวได้แก่ นายวาทย์ วิบูลสันติ นายสัญญา โสธำพันธ์ นายสมศักดิ์ บุญตระกูลพูนทวี นายประเสริฐ ธนาฤทธิ์ นายเสวก กิตติกุล ซึ่งจะพบว่า บุคคลเหล่านี้ที่จะได้รับตำแหน่งทางการเมืองทางฝ่ายบริหารอยู่เสมอ สมาชิกนอกจากนี้มีบทบาทและความสำคัญรองลงมาจนถึงสมาชิกกลุ่มธรรมดา ซึ่งอาจแสดงได้เป็นแผนภาพต่อไปนี้ (สุรเชษฐ์ เนียมทัง, 2537 : 86)

แผนภาพที่ 3 แผนภาพแสดงบทบาทและการรวมศูนย์อำนาจของกลุ่มอำนาจนันทภูมิ

กลุ่มอำนาจนันทภูมิจึงให้ความสำคัญกับตัวบุคคล สมาชิกกลุ่มมีบทบาทมากน้อยแตกต่างกันไป บุคคลที่เป็นผู้ก่อตั้งกลุ่ม และเป็นกลุ่มทุนท้องถิ่นที่สนับสนุนกลุ่มจะมีบทบาทและอิทธิพลโดดเด่นกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ

5.7 กลุ่มทุนท้องถิ่น

กลุ่มทุนท้องถิ่นขนาดใหญ่ที่สนับสนุนกลุ่มอำนาจนันทภูมิมีด้วยกัน 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

(1) กลุ่มตระกูลตันตรานนท์

กลุ่มตันตรานนท์เป็นกลุ่มทุนท้องถิ่นกลุ่มหนึ่งที่เติบโตขึ้นในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง หลังจากการสร้างทางรถไฟสายเหนือจากกรุงเทพ ฯ ได้มาถึงสิ้นสุดที่จังหวัดเชียงใหม่

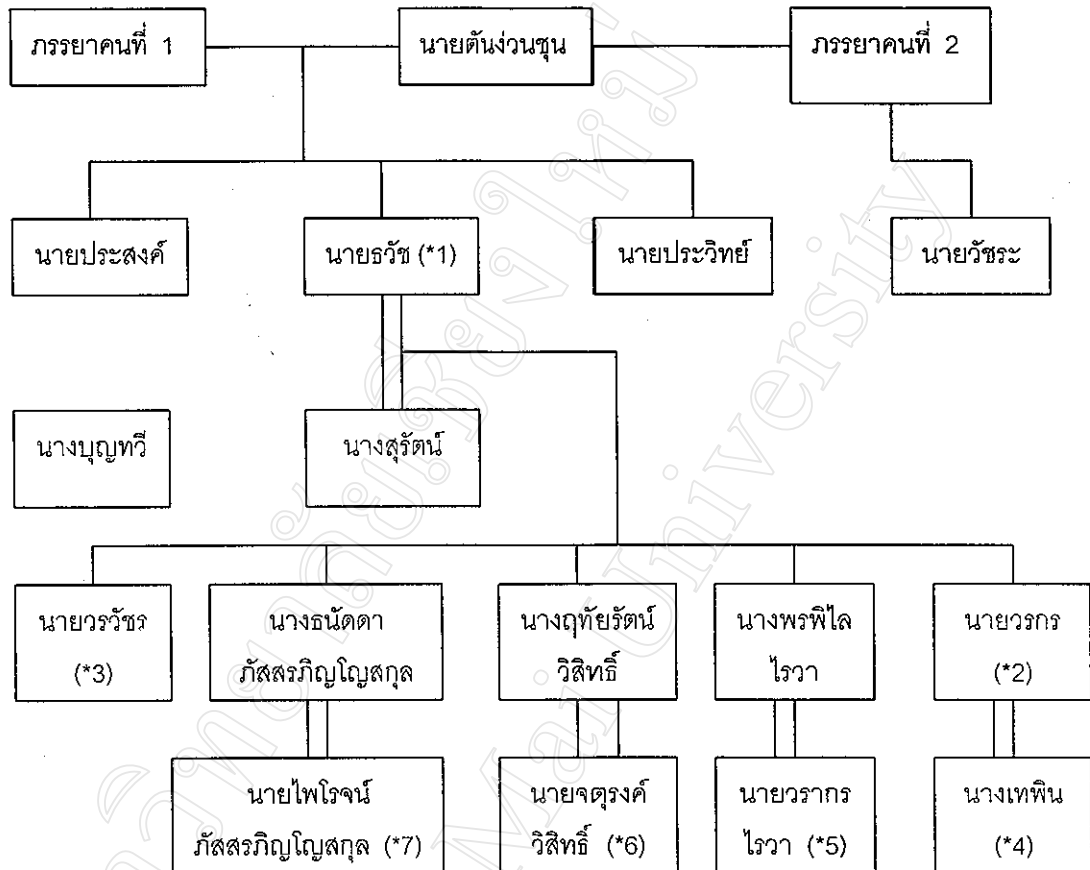
จุดเปลี่ยนแปลงที่สำคัญมากต่อระบบการค้าของเชียงใหม่คือ การสร้างทางรถไฟสายเหนือ ซึ่งสร้างเสร็จในปี พ.ศ. 2464 การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญ คือ ทางรถไฟกลายเป็นเส้นทางที่สำคัญในการขนส่งสินค้าของภาคเหนือ มีการนำสินค้ามาจากกรุงเทพ ฯ และการส่งสินค้าจากภาคเหนือลงไปกรุงเทพ ฯ มากขึ้น ทำให้เกิดการอพยพของคนจีนขึ้นมาทางเหนือเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว พ่อค้าคนจีนได้ขยายธุรกิจการค้ามากยิ่งขึ้น จนกระทั่งมีบทบาทมากในวงการค้าขายในภาคเหนือ

ในช่วงเวลานี้พ่อค้าคนจีนชื่อ "ตันง่วนซุน" ได้เข้ามาปักหลักปักฐานค้าขายที่เชียงใหม่ โดยเปิดร้านขายของชำขึ้นในตลาดวโรรส ชื่อร้านว่า "ตันฮ่วนจ้วน" จำหน่ายสินค้าทุกชนิดตั้งแต่เกลือ กะปิ น้ำปลา เครื่องกระป๋อง และบุหรี่ยาสูบจากประเทศอังกฤษ

ในช่วงเวลาระหว่างและหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 "ตันฮ่วนจ้วน" ก็ดักตวงผลกำไรจากวิกฤตการณ์ได้เป็นกอบเป็นกำ ในปี 2485 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "ตันตราภรณ์" และก็ขยายธุรกิจต่อจนเปิดห้างใหม่ที่ถนนท่าแพในปี 2492 ซึ่งมีลักษณะเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล

นายตันง่วนซุน มีภรรยา 2 คน คนแรกมีบุตร 9 คน ได้แก่ นายประสงค์ นายรัช นายประวิทย์ ตันตรานนท์ และน้องผู้หญิงอีก 6 คน ส่วนภรรยาคนที่สอง มีบุตรด้วยกันคือ นายวัชร ตันตรานนท์ กับน้องสาวอีก 3 คน (แผนภาพที่ 4) ทุนของกลุ่มตันตรานนท์ เป็นปึกแผ่นและครอบคลุมธุรกิจต่าง ๆ ในเชียงใหม่มาก ธุรกิจของกลุ่มนี้เริ่มขยายภายหลังปี 2500 ประกอบด้วยกิจการตลาดสดข้างเผือกและสถานีบริการน้ำมันอีกหลายแห่ง

แผนภาพที่ 4 แผนภาพแสดงเครือญาติตระกูลต้นตรานนท์

หมายเหตุ :

- *1 ประธานกรรมการบริษัทต้นตรานนท์จำกัด และบริษัทรัตนจักรจำกัด
- *2 นายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่ และหัวหน้ากลุ่มอาชญากรรม
- *3 ประธานกรรมการบริษัทหอยมัสโตรจำกัดและประธานกลุ่ม PDS
- *4 ประธานกรรมการบริษัทเชียงใหม่เทเลคอมจำกัด
- *5 กรรมการบริหารบริษัทเอส แอน ซินดิเคท
- *6 ประธานกรรมการบริษัทที่ เอ้าท์ จำกัด และผู้จัดการทั่วไป ต้นตรานนท์สาขาข้างเผือก
- *7 ผู้จัดการทั่วไป ต้นตรานนท์สาขาท่าแพ

ที่มา : ทะเบียนการค้า (พ.ศ. 967)

กรุงเทพมหานคร (27 เมษายน – 3 พฤษภาคม 2534)

ผู้จัดการรายสัปดาห์ (26 เมษายน – 2 พฤษภาคม 2536)

หลังจากการสิ้นชีวิตของต้นง้วนซุนแล้ว ปรากฏว่าพี่น้องในสายแรกต่างแยกย้ายกันทำการค้าโดยทั้ง 3 คน มีห้างสรรพสินค้าเป็นของตนเอง คือ นายประสงค์ ตั้งห้าง “ซุนหนัณฑ์” นายธวัช สืบทอดห้างต้นตราภัณฑ์ และนายประวิทย์ ตั้งร้าน “ต้นตียนันท์” สำหรับต้นตรานนท์สายของนายประสงค์นี้ ประสบผลสำเร็จในการทำธุรกิจมากที่สุด หลังจากที่นายประสงค์ได้เสียชีวิตลง นางบุญทวี ต้นตรานนท์ ผู้เป็นภรรยาจึงเข้ารับช่วงงานต่อ โดยดึงเอานายวัชร ต้นตรานนท์ น้องชายต่างมารดาของนายประสงค์เข้ามาช่วยเป็นที่ปรึกษา ทั้งสองคนนี้ได้ร่วมมือกันในการขยายการลงทุนออกไปอย่างกว้างขวาง เช่น ค้าขายสินค้าทั่วไป ตัวแทนวัสดุก่อสร้าง ตั้งสถานบริการน้ำมัน จัดสรรที่ดิน บริการด้านการลงทุนตัวแทนรถยนต์ เป็นต้น แต่สำหรับต้นตรานนท์สายนายประวิทย์ ไม่ประสบผลสำเร็จทางการค้าเท่าที่ควร ต้องล้มละลายไปกับห้างต้นตียนันท์ จึงหันมาประกอบกิจการโรงงานเสื้อผ้าสำเร็จรูป

ในวงการห้างสรรพสินค้า กิจการของสายนายธวัช นับว่าได้ประสบผลสำเร็จมากที่สุด เหตุผลที่ทำให้นายธวัชมีความสำเร็จอย่างหนึ่งคือ ความคิดริเริ่มของนายธวัช ซึ่งเรื่องต่อไปนี้จะให้เห็นชัดเจน นางสุรัตน์ กล่าวว่า “...บ่อยครั้งคุณธวัชต้องเดินทางด้วยตนเองไปซื้อสินค้าถึงตลาดฮ่องกง สิงคโปร์ แม้กระทั่งญี่ปุ่น...” และก็นายวรวัชร ต้นตรานนท์ ทายาทคนสุดท้ายต้องกล่าวเพิ่มเติมว่า “การเดินทางไปยังฮ่องกงและญี่ปุ่นเพื่อเทคโอเวอร์ของคุณพ่อ ทำให้มีโอกาสได้เห็นรูปแบบการพัฒนาทั้งกลยุทธ์การขายและการวางเลย์เอาต์ ของห้างทั้งในฮ่องกงและญี่ปุ่น นำมาเป็นแบบอย่างให้กับต้นตราภัณฑ์ ทำให้ลักษณะของห้างดูทันสมัย และไม่ได้เลียนแบบอย่างจากห้างกรุงเทพ ฯ ” นี่เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ต้นตราภัณฑ์ทันสมัย และไม่แพ้ห้างของกรุงเทพ ฯ ในยุคนั้น อีกประการหนึ่งที่สำคัญมากก็คือ นายธวัชถือการอบรมทายาทเป็นสำคัญ และสนับสนุนให้ลูก ๆ ได้เรียนสูง ๆ ได้แก่ นายวรกร ต้นตรานนท์ บุตรคนโต จบการศึกษาในด้านพาณิชยศาสตร์จากสวิตเซอร์แลนด์ นายวรวัชร ก็ผ่านการศึกษาในด้าน MBA จากสหรัฐอเมริกา ส่วนลูกสาวอีก 3 คนต่างก็ได้รับการศึกษาชั้นสูงทั้งในและต่างประเทศ

นายวรกร ต้นตรานนท์ ทายาทคนโตของนายธวัช ภายหลังจากที่กลับจากสวิตเซอร์แลนด์ เมื่อปี 2512 ได้เข้าช่วยเหลือในเรื่องการบริหารการจัดการ จนกระทั่งขนาดของต้นตราภัณฑ์ขยายขึ้นมาก หลังจากการขยายสาขาข้างเผือกในปี 2524 นายวรกรและนางเทพิน ต้นตรานนท์ จึงได้เข้าปฏิรูปโครงสร้างจากเดิมที่รวมศูนย์กลางอยู่ที่นายธวัช ให้กระจายเป็นโครงสร้างแบบ Matrix เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้สูงขึ้น

หลังจากที่นายวรกร ก้าวสู่การเมืองท้องถิ่น นายวรวัชร ทายาทคนสุดท้ายที่รับช่วงภาระงานบริหารกิจการได้กล่าวไว้ว่า “โครงสร้างที่พัฒนาขึ้นมานั้นเป็นส่วนหนึ่งของ Cooperate Strategy เพราะเมื่อถึงจุดหนึ่งนักบริหารมืออาชีพซึ่งไม่ใช่คนในหรือใกล้ชิดกับตระกูลต้นตรานนท์จะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับต้นตรานนท์ เราพร้อมที่จะปรับโครงสร้างเมื่อเติบโตถึงจุดนั้น”

อันที่จริงแล้วในตอนนั้นโครงสร้างการบริหารของต้นตรานนท์ยังไม่ได้เปลี่ยนไปมากนักทั้งในด้านบุคลากร การบริหารและลักษณะในกรรมสิทธิ์เงินทุน กล่าวคือ ในด้านบุคลากร นายธวัชยังมีสิทธิ์ที่ขาดสุดท้ายและยังเป็นประธานกรรมการ ในขณะที่นางสุรัตน์ ภรรยาของนายธวัชเป็นรองประธานกรรมการ ถัดมาก็คือนายวรกร เป็นกรรมการผู้จัดการ และนายธวัช เป็นรองกรรมการผู้จัดการ ภายใต้อำนาจบริหารของคนในตระกูลทั้ง 4 คนนี้ มีนายไพโรจน์ ภัสสรภิญโญสกุล เป็นผู้จัดการทั่วไปสาขาท่าแพ และนายจตุรงค์ วิสิทธิ์ เป็นผู้จัดการทั่วไปสาขาข้างเผือก ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า เป็นการรับเอานักบริหารจากภายนอกเข้ามาบริหารงานของตระกูลต้นตรานนท์ เพราะว่านายไพโรจน์เป็นสามีของนางธันดดา ลูกสาวคนที่ 3 ของนายธวัช และนายจตุรงค์ เป็นสามีของนางฤทัยรัตน์ ลูกสาวคนที่ 2 ของนายธวัช อีกประการหนึ่งในด้านลักษณะในกรรมสิทธิ์เงินทุน จากข้อมูลในหนังสือรับรองของต้นตรานนท์ข้างเผือก ทะเบียนการค้าเขตเชียงใหม่ หจ.ช.ม. 9671 พบว่า ในห้างหุ้นส่วนจำกัดต้นตรานนท์ข้างเผือก ผู้เป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนมี 7 คน คือนายธวัชและนางสุรัตน์ ต้นตรานนท์ และอีก 5 คนทั้งหมด เป็นลูกของพวกเขา ผู้ถือหุ้นใหญ่ที่สุด คือ นายธวัช ต้นตรานนท์

ในขณะเดียวกัน กลุ่มต้นตรานนท์ได้ขยายธุรกิจในด้านต่าง ๆ ออกไปอีก คือ

1. นอกจากห้างสรรพสินค้า 3 สาขาแล้ว ยังได้จัดตั้งซูเปอร์มาร์เก็ตอีก 2 สาขา คือ สาขาโชตนาและสาขาสะพานนวรัฐ
2. บริษัทภัทรจักรจำกัด โดยมีนายธวัช ต้นตรานนท์ ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการและดำเนินการศูนย์การค้าแอร์พอร์ตพลาซ่า
3. บริษัทช่วยมินิสโตร์จำกัด โดยมีนายวรวัชร ต้นตรานนท์ เป็นประธานกรรมการ ดำเนินการแฟรนไชส์ Seven-Eleven ของกลุ่ม “ซีพี” สามารถครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 8 จังหวัด คือ เชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา ลำปาง แพร่ น่าน ในขณะนั้นมีถึง 10 สาขา และตั้งเป้าที่จะขยายให้ครบ 20 แห่งภายในปี 2536 ด้วย
4. บริษัท ที-เฮาส์ จำกัด โดยมีนายจตุรงค์ วิสิทธิ์ เป็นประธานกรรมการ ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการตกแต่งภายในและจำหน่ายระบบบำบัดน้ำเสียและ ฯลฯ

5.บริษัทแทน แอนด์ ที่ จำกัด โดยมีนายวรวัชร ตันตรานนท์ เป็นประธานกรรมการ
ดำเนินกิจการด้านเอเยนต์โฆษณา

6.บริษัทเชียงใหม่เทเลคอม จำกัด โดยมีนางเทพิน ตันตรานนท์ เป็นประธานกรรมการ
ดำเนินกิจการเกี่ยวกับตัวแทนจำหน่ายโทรศัพท์มือถือ Nokia 900, IBM ฯลฯ (Ken Endo, 2536 :
หน้า 5-9)

ตารางที่ 9 ตารางแสดงเครือข่ายธุรกิจของตระกูลตันตรานนท์

ชื่อกิจการ	ปีที่ก่อตั้ง	ลักษณะกิจการ
กลุ่มที่ 1 (สาขานายธวัช)		
ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลตันตราภรณ์	2495	ค้าขายสรรพสินค้า
ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลตลาดข้างเมือก	2514	ตลาดและอาคารพาณิชย์ให้เช่า
ห้างหุ้นส่วนจำกัดธาราสิริ	2517	กิจการเหมืองแร่
ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลเชียงใหม่ จอห์นเดียร์กลการ	2520	ค้าขายเครื่องจักร, รับเหมาก่อสร้าง
กลุ่มที่ 2 (สาขานายประวิทย์)		
ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลตันติยานนท์	2513	ค้าขายสรรพสินค้า
ห้างหุ้นส่วนจำกัดสยามไค้เชียงใหม่ทัวร์	2517	รถขนส่งโดยสาร
บริษัทเชียงใหม่การเคหะจำกัด	2520	จัดสรรที่ดิน
กลุ่มที่ 3 (สาขานายประสงค์-บุญทวี-วัชร)		
ห้างหุ้นส่วนจำกัดสหไม่ขีดไฟเชียงใหม่	2496	ค้าขายสินค้าทั่วไป
บริษัททุนหนักันท์จำกัด	2502	ค้าขายวัสดุก่อสร้างและสินค้าทั่วไป
ห้างหุ้นส่วนจำกัดตันตราภรณ์	2510	ค้าขายสินค้าและน้ำมัน
ห้างหุ้นส่วนจำกัดตันตราภรณ์วันรัฐ	2517	ค้าขายสรรพสินค้า
ห้างหุ้นส่วนจำกัดพีแอนด์อาร์	2517	ค้าขายเครื่องใช้ไฟฟ้า
ห้างหุ้นส่วนจำกัดพีแอนด์อาร์ทีเซอร์วิส	2517	ปั้มน้ำมัน
ห้างหุ้นส่วนจำกัดนอร์ทเทอร์นแอร์	2519	ค้าขายเครื่องปรับอากาศ
บริษัทเกษตรทวีจำกัด	2522	ค้าขายพืชผล
บริษัทเศรษฐกิจธานีจำกัด	2522	ให้กู้ยืม, นายหน้า
บริษัทลานนาเศรษฐกิจจำกัด	2522	บริการ (โรงแรม)
บริษัทลานนาธุรกิจเชียงใหม่จำกัด	2523	จัดสรรที่ดิน

ที่มา : ปลาย่อ ชนชนนท์, อ้างแล้ว, หน้า 148-149

ตารางที่ 10 ตารางแสดงกิจการของกลุ่มต้นตราบัณฑิต (สายนายรัช ต้นตราบัณฑิต)

1. บริษัทต้นตราบัณฑิตสรรพสินค้า จำกัด	
* ต้นตราบัณฑิต สาขาท่าแพ	
* ต้นตราบัณฑิต สาขาข้างเมือก	
* ต้นตราบัณฑิต สาขาแอร์พอร์ตพลาซ่า	
* ริมปิงซูเปอร์สโตร์ สาขาโชตนา	
* ริมปิงซูเปอร์สโตร์ สาขาสะพานนวรัฐ	
2. บริษัท รัตกร จำกัด	
(ศูนย์การค้าแอร์พอร์ตพลาซ่า)	
3. บริษัท ซ้อยส์มินิสโตร์ จำกัด	
(แฟรนไชส์ของ Seven-Eleven ในเขตภาคเหนือตอนบน)	
สาขาที่ 1 ถนนห้วยแก้ว	จ.เชียงใหม่
สาขาที่ 2 ถนนโชตนา	จ.เชียงใหม่
สาขาที่ 3 ถนนช้างคลาน	จ.เชียงใหม่
สาขาที่ 4 ฮิลไซด์คอนโดมิเนียม	จ.เชียงใหม่
สาขาที่ 5 โรงพยาบาลหมอวงศ์	จ.เชียงใหม่
สาขาที่ 6 ตลาดต้นพยอม	จ.เชียงใหม่
สาขาที่ 7 ตลาดสมเพชร	จ.เชียงใหม่
สาขาที่ 8 ตลาดวโรรส	จ.เชียงใหม่
สาขาที่ 9 ตลาดหนองหอย	จ.เชียงใหม่
สาขาที่ 10 ข้างโรงเรียนดาราวิทยาลัย	จ.เชียงใหม่
4. บริษัท ที-เฮ้าส์ จำกัด	
5. บริษัท เทน แอนด์ ที จำกัด	
6. บริษัท เชียงใหม่เทเลคอม จำกัด	

ที่มา : ผู้จัดการรายสัปดาห์, 26 เมษายน - 2 พฤษภาคม 2535, หน้า 2

ตารางที่ 11 ตารางแสดงผู้ถือหุ้นในบริษัท ดันตราภัณฑ์สรรพสินค้า จำกัด ทุนจดทะเบียน 150 ล้านบาท (15 ล้านหุ้น)

บริษัท เอส. แอนด์ พี จำกัด
บริษัท ตรีทกร จำกัด
นายรัชต์ ดันตรานนท์
นางสุรัตน์ ดันตรานนท์
นายวรกร ดันตรานนท์
นางธนิดดา ดันตรานนท์
นางเทพิน ดันตรานนท์
นายจตุรงค์ วิสิทธิ์ (ลูกเขย)
นายไพโรจน์ ภัสสรภิญโญสกุล (ลูกเขย)

ที่มา : ผู้จัดการรายสัปดาห์, อ้างแล้ว, หน้า 2

(2) กลุ่มตระกูลโอสถาพันธ์

ต้นตระกูลคือ นายชู ไข้วเขียวทำ เป็นพ่อค้าคนจีนที่อพยพมาตั้งหลักแหล่งในภาคเหนือ สมัยสร้างทางรถไฟสายเหนือและได้ดำเนินการกิจการโรงสีข้าว โรงน้ำแข็งในยุคนกเบ็ก ในสมัยที่นายชู ควบคุมกิจการเองนั้นจัดได้ว่าเป็นนักธุรกิจที่มีอำนาจและอิทธิพลมากคนหนึ่ง แต่ต่อมาเสียชีวิตโดยถูกคนร้ายลอบวางระเบิดในตลาดที่เขาเป็นผู้สร้างขึ้นเอง เมื่อ พ.ศ. 2500 ขณะมีอายุ 65 ปี

ในรุ่นอายุที่สอง ตระกูลนี้ได้ขยายการลงทุนในกิจการต่าง ๆ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา ได้แก่ กิจการป่าไม้ โรงงานเฟอร์นิเจอร์ โรงพิมพ์ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในดัลลัส และตัวแทนจำหน่ายและซ่อมรถแทรกเตอร์ ตลอดจนการร่วมทุนกับตระกูลดันตรานนท์ในกิจการเหมืองแร่

ตารางที่ 12 ตารางแสดงกิจการของตระกูลโอสถาพันธ์

ชื่อกิจการ	ปีที่ก่อตั้ง	ลักษณะกิจการ
ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงสีข้าวแสงไทย	2484	สีข้าว
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ชูไทย	2493	ไม้ระบุง
บริษัท ป่าไม้ลานนา จำกัด	2506	ป่าไม้
บริษัท เอเชียแอสคิวเคชั่นแนลเพรส จำกัด	2506	โรงพิมพ์
บริษัท ถิ่นเหนือ จำกัด	2506	โรงพิมพ์
ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล วินัสไนท์คลับ	2507	สถานบริการ
ห้างหุ้นส่วนจำกัด สรสิทธิ์กิจการเชียงใหม่	2514	ขายและซ่อมรถแทรกเตอร์

ที่มา : ปลายอ้อ ชนะนนท์, อ้างแล้ว, หน้า 149

(3) กลุ่มตระกูลชุตินา – นิมนานเหมินท์

บรรพชนสายอยุธยา – ธนบุรี (อเนก มังตรีสรรค์และวรวิมล ชัยรัตน์, 2543)

มีจารึกเป็นแผ่นคอนกรีตไว้ ณ ที่บรรจุอัฐิ (กุ) ของบรรพชน บริเวณถ้ำกู่หลังวัดฝายหินซึ่งตั้งอยู่ด้านหลังของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถ้ำกู่เป็นสถานที่กระทำพิธีสวดนักษัตรมูลฐานของท่านครูบาโสภา หรือชาวบ้านนิยมเรียกว่าครูบาฝายหิน ในสมัยเมื่อพระเจ้าอินทวิชยานนท์ เป็นพระเจ้าผู้ครอบครองนครเชียงใหม่ (พ.ศ. 2414 - 2440) ท่านครูบาโสภา หรือ ครูบาฝายหิน ท่านมีสมณศักดิ์ของล้านนาไทยเป็นพระราชาคณะชั้นสมเด็จ ทำหน้าที่ปกครองดูแลคณะสงฆ์แห่งนครเชียงใหม่ โดยที่ท่านครูบาเป็นผู้ที่มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ได้ทรงโปรด ฯ ให้มีการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ของล้านนาไทยขึ้นใหม่ ให้สอดคล้องกับระบบการปกครองสงฆ์ทั่วประเทศให้อยู่ในวิธีการเดียวกัน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานสมณศักดิ์แก่ท่านครูบาเป็นพระราชาคณะที่พระอภัยสารพะ สังฆปรมาโมกษ์ (ชาตะ พ.ศ. 2375 มรณะ พ.ศ. 2457) และทรงแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่องค์แรก ส่วนคำจารึกที่ได้กล่าวถึงข้างต้นนั้นจารึก เมื่อ พ.ศ. 2481 มีข้อความดังต่อไปนี้

อนุสรณ์

นายชื้อ นางหงษ์ แซ่แต้ มาจากบ้านท่าดินแดง อยุธยา มีบุตรธิดา 12 คน

ดังมีรายนามต่อไปนี้

1.พระภิกษุลิน	7.นายมาน
2.นายด้อย	8.นายหน่อ
3.นายหลวง	9.นายอุบ
4.นายโทะ	10.นายออม
5.นางแว่น	11.นายหน้อย
6.นายอ้น	12.นางหล้า

พ.ศ. 2481

อาจารย์ไกรศรี นิมมานเหมินท์ เล่าให้ผู้สัมภาษณ์ฟังว่า อาจารย์เคยสอบถาม นายสุนโฮง ชุติมา (พ.ศ.2406 - 2492) ผู้เป็นน้องชายของนายบัวจันทร์ นิมมานเหมินท์ ซึ่งเป็นคุณย่าของ อาจารย์ และนายสุนโฮง ผู้เป็นพี่ชายของหลวงอนุสารสุนทร (สุนธีร์ ชุติมา พ.ศ.2410 - 2477) อีก ด้วย หลวงอนุสาร ฯ เป็นกรรมการพิเศษแห่งนครเชียงใหม่ ได้ทำการสมรสกับญาติชื่อนายคำ เทียง บุรี (แซ่ไคว้) (พ.ศ.2411 - 2473) นางคำเทียงเป็นหลานย่าของนางด้อย แซ่แต้ ภริยานายเหยียนไ้ แซ่ไคว้ นายด้อย แซ่แต้ เป็นธิดาของนายชื้อ และนางหงษ์ แซ่แต้ ผู้ซึ่งได้อพยพมาจาก อยุธยา - ธนบุรี นายสุนโฮง ชุติมา ได้เล่าเรื่องราวของบรรพชนคือ นายชื้อ และนางหงษ์ แซ่แต้ มีความว่าดังนี้

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 แห่งราชวงศ์จักรี (เสด็จขึ้นเสวยราชสมบัติ พ.ศ. 2352 เสด็จสู่สวรรคต พ.ศ. 2367) นายชื้อ และนางหงษ์ สามิ ภรรยาคู่นี้พร้อมด้วยบุตรอีกไม่ทราบจำนวน ได้อพยพหลบหนีออกจากบ้านที่คลองบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร หนีไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านป่าขาม ตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัด ลำปาง แล้วก็ได้ตั้งมั่นทำการค้าอยู่ ณ ที่เมืองลำปาง สาเหตุที่นายชื้อและนางหงษ์ได้อพยพหลบ หนีออกจากกรุงเทพมหานคร ไปลี้ภัยอยู่ที่เมืองลำปางนั้น นายสุนโฮง ชุติมา ได้เล่าให้อาจารย์ทราบว่า เนื่องจากนายชื้อ แซ่แต้ เป็นพระญาติกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งทรงมีราชสกุลแซ่แต้ เช่นเดียวกัน ส่วนนางหงษ์เองก็มีความเกี่ยวข้องกับเชื้อพระวงศ์หรือขุนนางทางกรุงศรีอยุธยา และ

บ้านเดิมของนางหงษ์อยู่ที่บ้านสามสบท่าดินแดง อำเภอฝักไห้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต่อมาได้อพยพไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่คลองบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร เมื่อมีการจับกุมเชื้อพระวงศ์ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชไปสำเร็จโทษ ด้วยข้อหาที่ว่ามีการเตรียมจะก่อกบฏขึ้น เพราะมีกาบเอาบัตรสนเท่ห์เข้าไปทิ้งในวังหลวง ซึ่งในขณะนั้นอยู่ในต้นแผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ด้วยเหตุนี้คงจะก่อให้เกิดความตื่นตระหนกตกใจให้แก่บรรดาพระญาติวงศ์ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นอันมาก และพากันหนีเอาตัวรอด (แสงจันทร์งามและคณะ, 2527 : 60) เพราะโทษในยุคนั้นเป็นโทษที่รุนแรงถึงขนาดฆ่าล้างโคตรถึง 7 ชั่วโคตรเลยทีเดียว

การที่นายซ้อและนางหงษ์ได้อพยพหลบหนีลี้ภัยไปอยู่ที่เมืองลำปาง ก็คงจะเป็นไปตามเหตุผลดังที่กล่าวมานี้ มีญาติพี่น้องชั้นผู้ใหญ่หลายท่านรวมทั้งนางทองอ่อน ธิดาของนายหน่อแซ่แต่ ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากนายซ้อ และนางหงษ์ ได้กล่าวยืนยันมีข้อความตรงกันว่า นายซ้อเป็นน้องชายของนายไธสง ซึ่งในสมัยนั้น ผู้มีอันจะกินมักจะมีภรรยาหลายคน จำนวนบุตรก็คงจะมีมากเช่นเดียวกัน เรื่องนี้หลวงอนุสาร ๔ ได้เคยกล่าวอยู่เสมอว่าตัวท่านนั้นเกิดที่ลำพูน ยังมีโอกาสเห็นนางหงษ์ซึ่งเป็นคุณยายของท่าน คุณยายมีลักษณะรูปร่างเล็ก งดงาม ผิวขาวเหลืองละเอียดย่อน เมื่อคุณหลวงอนุสาร ๔ เกิดมาในขณะนั้น คุณยายหงษ์อยู่ในวัยชรามากแล้ว แต่ท่านก็ยังมีความเสียใจที่แสดงถึงบุคลิกลักษณะของคนที่เคยเป็นผู้มีอำนาจวาสนามาก่อน และคุณยายหงษ์ยังได้เคยเล่าให้บุตรหลานเหลนฟังอยู่เสมอว่า “ชาติเชื้อของยายมิใช่เป็นคนต่ำต้อย”

เมื่อได้มาตั้งบ้านเรือนทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยการค้าขายที่บ้านป่าขามเมืองลำปางได้หลายปี แต่มิได้ทราบว่าเป็นเวลานานเท่าใด นายซ้อได้ถึงแก่กรรมไป ก่อนสิ้นลมปราย ท่านได้สั่งให้บุตรชายซึ่งโตเป็นหนุ่มบ้างแล้วให้หาโลงศพมาสองใบ ให้บรรจุศพจริงหนึ่งใบแล้วในเวลากลางคืนให้บุตรชายหามไปฝังที่ดอยสามเสา พร้อมทั้งห้ามไม่ให้บอกเล่าเรื่องนี้แก่ผู้อื่นได้ทราบ ส่วนโลงอีกใบหนึ่งนั้นให้บรรจุเสื้อผ้าของนายซ้อและตั้งบำเพ็ญกุศลทางศาสนาแล้วทำการฌาปนกิจ ถ้าหากนายซ้อไม่มีเหตุเภทภัยที่ลี้กลับพอสสมควร ก็คงจะมีได้เร่งรีบอพยพภรรยาและบุตรขึ้นไปทางเหนือ ซึ่งเป็นการอพยพอย่างปัจจุบันทันด่วน นายสุนโฮง ชูติมา ยังเคยเล่าให้อาจารย์ไกรศรีทราบอีกว่า เมื่อนายซ้อ และนางหงษ์ พร้อมด้วยบุตรธิดาเดินทางมาถึงเมืองลำปางแล้ว ก็ได้ทำการเปลี่ยนชื่อบุตรธิดาของตนจากเดิมที่เป็นชื่อภาษาไทยภาคกลางมาเป็นชื่อภาษาล้านนาไทยทั้งหมด มีบุตรธิดาบางคนเกิดที่ลำปาง ก็พลอยได้มีชื่อเรียกเป็นภาษาล้านนาไทยทั่วทุกคน

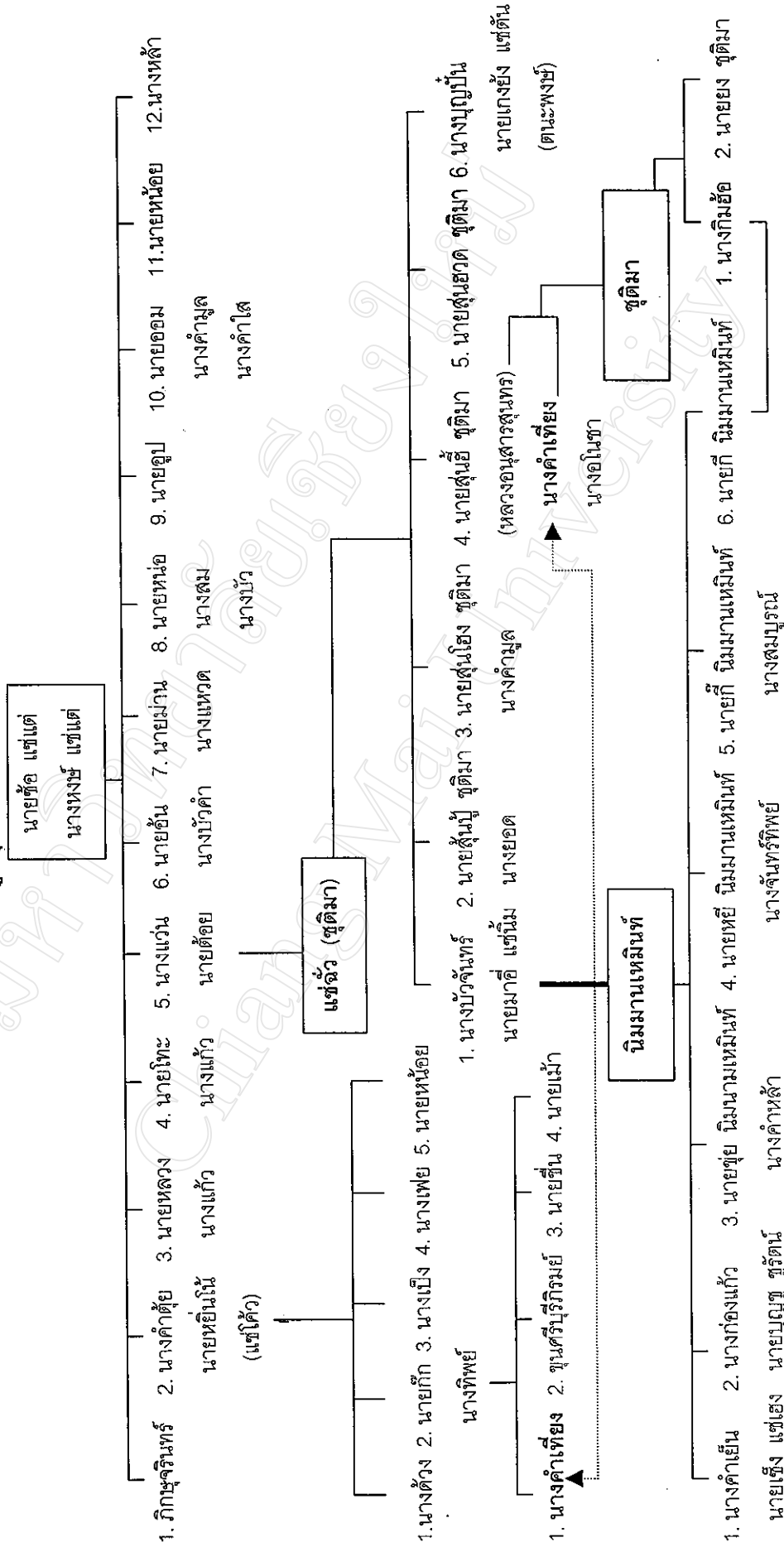
อาจารย์ไกรศรี ได้เคยนมัสการ ถามท่านเจ้าคุณพระเทพวิสุทธิโสภณ (สิงห์คำ จันทวังโส) อดีตเจ้าอาวาสวัดเชียงรายและเจ้าคณะจังหวัดลำปาง (ชาตะ ปีกุน พ.ศ. 2442 มรณะ พ.ศ. 2526 อายุ 84 พรรษา 64) ว่า ท่านเคยทราบถึงดอยสามเฒ่าซึ่งเป็นสถานที่ฝังศพนายซ้อหรือไม่ ท่านเจ้าคุณได้เจริญพรตอบว่า เคยได้ยินชื่อดอยสามเฒ่านี้เหมือนกัน แต่ไม่ทราบว่าอยู่ที่ใด สันนิษฐานว่าคงจะอยู่เลยสุสานจีน จังหวัดลำปางและอยู่ใกล้กับวัดพระบาทลงไปทางทิศใต้ เข้าใจว่าดอยสามเฒ่าคงจะอยู่ในเขตอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

ภายหลังเมื่อนายซ้อได้ถึงแก่กรรมไปแล้ว นางหงษ์ ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวก็ได้นำบุตรธิดาอพยพขึ้นไปตั้งบ้านเรือนทำมาค้าขายอยู่ที่บ้านช่างฆ้อง ใกล้ ๆ กับฝั่งแม่น้ำกว๊ง ที่ไหลผ่านตัวเมืองลำพูนลงไปสู่มแม่น้ำปิงที่บ้านปากบ่อง หมู่บ้านปากบ่องในปัจจุบันนี้อยู่ในเขตอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน การที่พ่อค้าชาวจีนในสมัยนั้นมักจะตั้งบ้านเรือนอยู่ริมฝั่งแม่น้ำก็เพราะสะดวกแก่การเดินทางขนส่งสินค้าขึ้นล่อง โดยใช้เรือแม่ปะ (ส่วนท้ายตัดตรง) หรือเรือหางแมงป่อง (ส่วนหางเชิดสูงบากเป็นรูปปากฉลาม) เป็นพาหนะ ขึ้นล่องตามลำน้ำแม่ปิง แม่กว๊ง แม่วัง ผ่านระแหง (ตาก) ไปจนถึงปากน้ำโพ (บุญเสริม สัตราภัย และ สังคีต จันทนะโพธิ์, 2520 : 32)

เมื่อนางหงษ์ได้นำครอบครัวอพยพขึ้นไปอยู่ที่บ้านช่างฆ้อง เมืองลำพูนนั้น บุตรที่มาจากกรุงธนบุรีก็คงมีอายุย่างเข้าสู่วัยกลางคนแล้ว ส่วนบุตรธิดาที่เกิดที่เมืองลำปางก็เจริญวัยเป็นหนุ่มสาวกันแล้ว รวมทั้งหมดมีจำนวน 12 คน ดังรายนามต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5 แผนภาพแสดงเครือญาติตระกูลสุติมา – นิมมานเหมินท์

ตระกูลสุติมา – นิมมานเหมินท์

การอพยพของตระกูล “ซุติมา” และ “นิมานเหมินท์” จากลำพูนขึ้นไปเชียงใหม่

การอพยพของครอบครัว นายด้อย แซ่ฉั่ว จากเมืองลำพูนขึ้นมาอาศัยอยู่ที่เมืองเชียงใหม่ นั้น สมาชิกในครอบครัวไม่มีผู้ใดทราบข้อเท็จจริงหรือถ้าทราบข้อเท็จจริงก็คงจะพากันเก็บเรื่องนี้ไว้เป็นความลับยกเว้น นายสุนโฮง ซุติมา ซึ่งเคยเล่าให้อาจารย์ไกรศรี ว่า เมื่อนายด้อย ขึ้นมาถึงเมืองเชียงใหม่แล้วก็ได้เข้าเฝ้าเจ้าหาญบุญทวงศ์ คຸ່ມของเจ้าหอหน้า ปัจจุบันเป็นที่ทำการของบริษัท บอร์เนียว ตั้งอยู่ใกล้ ๆ วัดเกตการาม อาจารย์ไกรศรีเข้าใจว่าภายหลังเจ้าหอหน้าบุญทวงศ์คงจะขายคຸ່ມให้แก่บริษัทบอร์เนียวไป เจ้าหอหน้าบุญทวงศ์ องค์นี้ปรากฏในพงศาวดารโยนกมีความว่า ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอุปราช รองจากพระเจ้าอินทวิชยานนท์ พระเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ เจ้าอุปราชบุญทวงศ์ได้ถึงแก่อสัญกรรมเมื่อปี พ.ศ. 2425

ตามคำบอกเล่าของ นายสุนโฮง ซุติมา กล่าวว่า คຸ່ມของเจ้าอุปราชบุญทวงศ์ ซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านวัดเกตและอยู่ทางปากตะวันออกของแม่น้ำปิงนั้น แวดล้อมไปด้วยบ้านเรือนของคนจีน หรือ ผู้ที่มีเชื้อสายจีน ซึ่งเดินเรือขึ้นล่องค้าขายระหว่างเชียงใหม่, ลำพูน, ลำปาง, และกรุงเทพฯ ฯ เจ้าหอหน้าอุปราชบุญทวงศ์ มีความสนิทสนมกับพ่อค้าชาวจีนเป็นอันมากและพ่อค้าชาวจีนก็ให้ความเคารพนับถือท่านมากเช่นเดียวกัน ผู้ใดมีความเดือดร้อนก็เข้าไปเฝ้าเจ้าอุปราชหอหน้า ฯ ท่านก็ให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือให้คำแนะนำในเรื่องต่าง ๆ พอสมควร

เมื่อนายด้อย แซ่ฉั่ว ได้ถึงแก่กรรม บรรดาผู้เป็นลูกหนี้ที่ซื้อผ้าไปจากร้านของนายด้อยก็ ไม่ยอมชำระหนี้ให้แก่ทายาทของนายด้อย ญาติผู้ใหญ่จึงได้ให้ นายสุนโฮง ซุติมา เข้าไปเฝ้าเจ้าอุปราชหอหน้า ฯ เพื่อขอความช่วยเหลือ นายสุนโฮง ในขณะที่นั้นยังเป็นเด็กวัยรุ่นอยู่ ได้อุ้มเบ็ดตัวหนึ่งไปถวายเจ้าอุปราช ฯ คำพูดทักทายของเจ้าอุปราชหอหน้า ฯ ที่มีต่อนายสุนโฮง มีความว่าดังนี้ “ไอ้เจ๊กน้อย คึงมีความเดือดร้อนอะหยังกา ถึงเอาเบ็ดมาหื้อฮา” (ไอ้เจ๊กน้อย มึงมีความเดือดร้อนอะไรหรือ จึงเอาเบ็ดมาให้กู) นายสุนโฮงตอบว่า ตั้งแต่บิดาได้ถึงแก่กรรมไปแล้ว บรรดาลูกค้าที่ซื้อผ้าซื้อไปไม่ยอมชำระเงินค่าผ้า เจ้าอุปราชหอหน้า ฯ จึงให้มหาดเล็กไปเรียก บรรดาลูกหนี้ของนายด้อย แซ่ฉั่ว มาพบแล้วพูดขึ้นว่า “หมู่สุแปะผ้าเจ๊กด้อยไป บัดนี้เจ๊กด้อยมันก็ตายไปแล้ว สู้เป็นหนี้มันเท่าใด หื้อเอาเงินไปส่ายลูกเมียมันหื้อเลี้ยง -เฮาเอ็นดูลูกเมียมัน” (พวกเจ้าซื้อผ้าซื้อผ้าเจ๊กด้อยไป บัดนี้เจ๊กด้อยมันก็ตายไปแล้ว พวกเจ้าเป็นหนี้มันเท่าใด ให้เอาเงินไปชดใช้ให้แก่บุตรภรรยาของมันทั้งหมด เราสงสารบุตรภรรยาของมัน) ปรากฏว่า ในเวลาอันไม่ช้า บรรดาลูกหนี้ก็นำเงินมาชำระหนี้ครบทุกบาททุกสตางค์โดยมิต้องนำเรื่องนี้ขึ้นโรงขึ้นศาล

นายด้อย แซ่ฉั่ว มีความสนิทสนมและจงรักภักดีต่อเจ้าอุปราชหอหน้า ฯ เป็นอันมาก วันหนึ่งเจ้าอุปราชหอหน้า ฯ ป่วยและมีความต้องการอยากจะดื่มน้ำส้มเกลี้ยง ในสมัยนั้นที่เมืองเชียงใหม่ยังไม่มีผู้ใดปลูกต้นส้มเกลี้ยง นายด้อย จึงได้อาสาเดินทางลงไปซื้อส้มเกลี้ยงที่เมืองลำปาง (ส้มเกลี้ยงมาจากอำเภอเถิน) แล้วเดินทางกลับเมืองเชียงใหม่ นายสุนโงะ บอกให้อาจารย์ไกรศรีว่า นายด้อยผู้เป็นบิดามีลักษณะรูปร่างสูงใหญ่ เวลาเดินก็มีช่วงก้าวยาวจึงสามารถเดินทางจากเมืองเชียงใหม่ถึงเมืองลำปางไปกลับด้วยเท้า โดยใช้เวลาเพียงหนึ่งวันกับหนึ่งคืนเท่านั้น

สาเหตุที่ นายด้อย ซึ่งเป็นนายอากรฝ้ายอยู่ที่เมืองลำพูน ได้อพยพครอบครัวขึ้นมาอาศัยอยู่มีบ้านวัดเกต เมืองเชียงใหม่ นั้น เรื่องนี้ภายในครอบครัวมิได้มีผู้ใดทราบเรื่องราวโดยละเอียดเลย จนกระทั่งอาจารย์ไกรศรี ขณะเมื่อดำรงตำแหน่งเป็นผู้จัดการทั่วไปแห่งบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ที่กรุงเทพ ฯ (ระหว่าง พ.ศ. 2507 – 2513) ได้เดินทางไปประชุมประจำปีของธนาคารโลกที่กรุงวอชิงตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อเสร็จสิ้นภาระกิจแล้วได้ถือโอกาสเยี่ยมอาจารย์ ดร.วิลเลียม แฮร์ริส และแฮมมอนด์ แฮร์ริส ซึ่งท่านทั้งสองมีบ้านพักอยู่เมืองเดวิดสัน มลรัฐนอร์ทคาโรไลนา อาจารย์แฮร์ริส เป็นผู้ก่อตั้งและเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัยเชียงใหม่ ส่วนแฮมมอนด์นั้นเป็นบิดา ของอาจารย์แดเนียล แมกิลวารี ผู้เป็นบุตรเขยของหมอบรัดเลย์ อาจารย์ไกรศรีและบิดาของอาจารย์เป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนนี้ เมื่อมีโอกาสจึงได้แวะเยี่ยมเยียน

ขณะที่สนทนากันถึงเรื่องราวในอดีตของเมืองเชียงใหม่ นั้น แฮมมอนด์ แฮร์ริส ได้ถามอาจารย์ไกรศรีว่าเคยทราบหรือไม่ว่า เหตุใดทวดของอาจารย์จึงรีบอพยพครอบครัวจากบ้านเดิมที่เมืองลำพูนมาอยู่ที่เมืองเชียงใหม่ เมื่ออาจารย์ไกรศรีตอบว่าไม่เคยมีผู้ใหญ่นักเล่าเรื่องนี้ให้ทราบเลย แฮมมอนด์ก็ได้นำเล่าให้ทราบว่า นายด้อย แซ่ฉั่ว ถูกคนร้ายลอบยิง ถูกบริเวณเข้า คนร้ายที่ยิงเป็นลูกน้องของเจ้าหลวงลำพูนองค์หนึ่ง ไม่ทราบสาเหตุว่ามีเรื่องอะไรกัน อาจารย์แมกิลวารีได้ไปทำการรักษาบาดแผลให้ เมื่อหายป่วยแล้วนายด้อยก็รีบอพยพครอบครัวขึ้นมาอยู่ที่เมืองเชียงใหม่ นับว่าที่บ้านวัดเกตมีอิทธิพลของจีนในเมืองลำพูนหลายคนได้พากันอพยพหลบหนีมาอยู่ที่เมืองเชียงใหม่ สาเหตุเนื่องมาจากถูกรบกวนให้ไปเฝ้าอยู่งานเจ้าหลวงอยู่เสมอ เมื่อมาอยู่ที่เมืองเชียงใหม่ก็ได้รับความเมตตาปรานีและความคุ้มครองของเจ้าอุปราชหอหน้า ฯ เป็นอย่างดี เพราะเจ้าอุปราชหอหน้า ฯ ท่านมีความสัมพันธ์อันดีต่อลูกหลานของจีน

นายสุนโฮง ได้เล่าให้อาจารย์ไกรศรีทราบอีกว่า เมื่อนายด้อย อพยพขึ้นมาอาศัยที่เมือง เชียงใหม่แล้วยังไม่มีบ้าน จึงได้ไปเฝ้าเจ้าอุปราชหอหน้า ฯ ท่านก็สั่งให้มหาดเล็กไปเรียกนางฟุน ชาวไทยภาคกลาง ซึ่งมีอาชีพทำขนมขาย ให้มาพบแล้วท่านก็โยนเงิน 40 รูปี (ในสมัยนั้นทางภาคเหนือใช้เงินรูปีของอินเดียและพม่า) (1 รูปี เทียบกับเงินไทยในเวลานั้นเท่ากับ 80 สตางค์) แล้ว เจ้าอุปราชหอหน้า ฯ กล่าวกับนางฟุนว่า “อีฟุน กูให้เงินเงินมึง 40 รูปี แล้วให้มึงย้ายไปหาที่อยู่ ใหม่ กูจะเอาบ้านมึงให้เจ็กด้อยมันอยู่ สงสารมันที่ต้องหนีออกจากลำพูนมาพึ่งเชียงใหม่” นาง ฟุนก็รับสนองตอบต่อคำสั่งของเจ้าอุปราชหอหน้า ฯ นายด้อย จึงได้ที่ดินสร้างบ้านและเปิดร้าน อยู่ใกล้ ๆ กับคุ้มเจ้าอุปราชหอหน้า ฯ นั่นเอง บ้านหลังนี้ได้ตกทอดลงมาถึงนายสุนปู่ ชูติมา บุตรคนโตของนายด้อย ต่อมาบุตรหลานของนายสุนปู่ได้ขายบ้านหลังนี้ไป

เมื่อนายด้อย ได้พาเอาบุตรหลานอพยพขึ้นไปอยู่ที่เมืองเชียงใหม่นั้น บุตรคนโตของนาย ด้อย และนางแว่น ชื่อนางบัวจันทร์ก็ได้สมรสกับนายมาอี แซ่ฉิม ซึ่งตรงนั่นเองเป็นจุดเริ่มของ ตระกูล “นิมมานเหมินท์”

นายมาอี แซ่ฉิม เกิดที่หมู่บ้านเกาเหานี้ม อำเภอเทิงใต้ จังหวัดเชียงราย มณฑลลาวดุง ในอดีตนายมาอี ได้ละทิ้งบ้านเดิมแล้วเดินทางเข้ามายังภาคเหนือของประเทศไทย โดยเดินทาง ด้วยเรือใบจากเมืองจีนเลียบตามชายฝั่งทะเลเวียดนามแล้วเดินเท้าผ่านประเทศลาว ซึ่งในสมัยนั้น เป็นส่วนหนึ่งของพระราชอาณาจักรไทยแล้วตัดสินใจขึ้นสู่ล้านนาไทย การเดินทางครั้งนั้น นายมาอีตั้ง ใจที่จะมาติดตามพี่ชายจากเมืองจีน ซึ่งได้เดินทางมาประเทศไทยแล้วหายเงียบไป โดยมีได้ส่งข่าว ติดต่อไปทางบ้านที่เมืองจีนเลย การเดินทางครั้งนั้นเลยทำให้นายมาอี แซ่ฉิมได้พบรักและทำการ สมรสกับนางสาวบัวจันทร์ ธิดาของนางแว่น - นายด้อย แซ่ฉั่ว ซึ่งนางแว่นเป็นธิดาของนายซ้อ - นางหงษ์ แซ่แต้ ที่ได้อพยพหลบหนีภัยจากบ้านที่อยู่อยุธยา - ธนบุรีมาอยู่ที่เมืองลำปาง ลำพูนและ เชียงใหม่เป็นลำดับนั่นเอง

ตระกูลนี้เป็นตระกูลพ่อค้าที่ถือได้ว่าเป็นพ่อค้าคนจีนรุ่นบุกเบิกของภาคเหนือ ซึ่งตั้งรกรากค้าขายมาตั้งแต่ยุครัตนโกสินทร์ จนกระทั่งสามารถสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจผ่านการค้า และการออกเงินกู้ได้ต่อเนื่องตลอดมา

ปี พ.ศ. 2477 ตระกูลชูติมา-นิมมานเหมินท์ ดำเนินธุรกิจการเงินในนามของห้างหุ้นส่วน สามัญชนิเทศคณนุสารเชียงใหม่ ซึ่งหลวงอนุสารสุนทร (ขุนฮี้ ชูติมา) จดทะเบียนพาณิชย์ในปี

นั้น ลักษณะการดำเนินงานของห้างคือ ให้กู้ยืมเงินโดยมีหลักทรัพย์ค้ำประกันให้เช่าหรือรับเช่า หรือแลกเปลี่ยนทรัพย์สิน ภายหลังจากที่หลวงอนุสารสุนทรถึงแก่กรรมในปี พ.ศ. 2477 นายกนิมมานเหมินท์ ผู้เป็นทั้งหลานและบุตรเขย ก็ได้รับช่วงเป็นผู้จัดการสืบต่อมา ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 การดำเนินธุรกิจการเงินของตระกูลได้เปลี่ยนเป็นตัวแทนของธนาคารนครหลวงไทย จำกัด ซึ่งโดยลักษณะการบริหารและการแบ่งปันผลประโยชน์มีฐานะเป็นหุ้นส่วนมากกว่าที่จะเป็นสาขา

เมื่อธุรกิจเริ่มขยายตัวในระยะ พ.ศ. 2500 ตระกูลสุติมา-นิมมานเหมินท์ จึงได้จัดตั้งบริษัท อนุสาร จำกัด ขึ้นเพื่อรองรับการขยายตัวนี้ โดยมีนายไกรศรี นิมมานเหมินท์ เป็นผู้จัดการคนสำคัญ กิจการของบริษัทประกอบด้วยธุรกิจการเงินในรูปแบบตัวแทนธนาคารกรุงเทพ ฯ พาณิชยการ จำกัด เป็นตัวแทนจำหน่ายเครื่องจักรกลทางการเกษตร เช่น เครื่องสูบน้ำ เครื่องสีข้าว รับซ่อมเครื่องจักรยนต์ จำหน่ายอุปกรณ์อะไหล่เครื่องยนต์ ประกอบกิจการเหมืองแร่ เป็นตัวแทนจำหน่ายปุ๋ยและอุปกรณ์การเกษตรของบริษัท ยิบอินซอย ฯ ตัวแทนรถยนต์ฮิโนบิของบริษัท บุษชนโกษา (ไทยแลนด์) และเป็นตัวแทนจำหน่ายรถไถฮอนด้า ซึ่งต่อมาได้ผลิตขายเอง แต่อย่างไรก็ตามกิจการหลักของตระกูลยังเป็นกิจการตัวแทนธนาคาร

ในปี พ.ศ. 2500 บริษัท อนุสาร ฯ เป็นตัวแทนธนาคารกรุงเทพ ฯ พาณิชยการ จำกัด ถึง 12 สาขา ใน 6 จังหวัด คือ ในจังหวัดเชียงใหม่ 3 สาขา ลำพูน 1 สาขา ลำปาง 2 สาขา เชียงราย 3 สาขา แพร่ 2 สาขา พิจิตร 1 สาขา ภายหลังจากยังมีตัวแทนอยู่ที่จังหวัดน่าน อีก 1 ราย เมื่อเปรียบเทียบกำไรของแผนกต่าง ๆ ในบริษัทอนุสาร ฯ แล้วกิจการตัวแทนนี้จะทำกำไรได้สูงสุดตลอดมา

ต่อมาในปี พ.ศ. 2510 ธนาคารแห่งประเทศไทยห้ามการตั้งสาขาธนาคารดำเนินการในลักษณะตัวแทน โดยอ้างว่าตัวแทนมักดำเนินการให้เกิดความเสียหายแก่ธนาคาร เพราะมีหลักทรัพย์วางไม่คุ้มกับการรับประกันชอบ บริษัทอนุสาร ฯ จึงได้เลิกกิจการตัวแทนนี้ไป จากนั้นในเวลา 2 ปี ต่อมาตระกูลนิมมานเหมินท์ จึงได้เปิดบริษัทเงินทุนขึ้นดำเนินการแทน เพื่อสืบทอดธุรกิจการเงินของตระกูลต่อไป ได้แก่ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ไทยพัฒนา จำกัด หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2515 ก็ได้ตั้งบริษัทในเครือเพิ่มขึ้นอีกคือ บริษัทลานนาเครดิต จำกัด บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ไทยพัฒนา ฯ นั้นเมื่อแรกตั้งมีทุน 4 ล้านบาท มีตระกูลเดียว ซึ่งก็เป็นกลุ่มทุนท้องถิ่นเชียงใหม่

ร่วมอยู่ด้วย ต่อมาจึงมีการเปลี่ยนแปลงโอนหุ้นทั้งหมดเป็นของตระกูลนิมมานเหมินท์และเพิ่มทุนเป็น 20 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2515 และในปีนั้นเองบริษัทก็ร่วมกับบริษัทเงินทุนจากกรุงเทพ ฯ คือ บริษัท เครดิตการพาณิชย์ (ประเทศไทย) จำกัด ก่อตั้งบริษัท ลานนาเครดิต ฯ ขึ้นอีกแห่งหนึ่งด้วยทุนจดทะเบียน 2 ล้านบาท ซึ่งภายหลังก็มีบริษัทดาวนอินเตอร์เนชั่นแนล ฯ เข้ามาร่วมทุนด้วย

นอกเหนือจากการร่วมกันดำเนินธุรกิจในนามของห้างหุ้นส่วน ฯ อนุสารเชียงใหม่แล้ว แต่ละบุคคลในตระกูลยังได้ลงทุนประกอบกิจการส่วนตัวอีก เช่น บริษัท การค้าเชียงใหม่ จำกัด ซึ่งนางแจ่มจิตต์ เลหาวัฒน์ บุตรสาวของนายก็ ตั้งขึ้นเพื่อดำเนินกิจการยาสูบ หรืออย่างนางอุณหิษุติมา บุตรสาวอีกคนหนึ่งก็ได้ก่อตั้ง บริษัท วรณ จำกัด ทำการซื้อขายน้ำอัดลม สุรา ทั้งยังมีกิจการจัดสรรที่ดิน เป็นเจ้าของศูนย์วัฒนธรรมเชียงใหม่ สถานที่รองรับการท่องเที่ยว กิจการทั้งหมดเป็นธุรกิจการค้า การเงิน และการบริการ เว้นแต่บริษัทการค้าเชียงใหม่ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมยาสูบ

ลักษณะการดำเนินกิจการดังกล่าวข้างต้น แสดงได้ว่าการขยายตัวของทุนในตระกูลพ่อค้าดั้งเดิมของจังหวัดเชียงใหม่มีลักษณะอนุรักษนิยม คือ นับตั้งแต่ตระกูลหิษุติมาทำการค้าทางเรือในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น จนถึงระยะสงครามโลกครั้งที่ 2 การสะสมทุนขึ้นต้นล้วนแต่เป็นการแลกเปลี่ยนสินค้าและการออกเงินกู้ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติ การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศเริ่มฟื้นตัวขึ้นอีกครั้ง ตลาดต่างประเทศจึงมีความต้องการสินค้าและวัตถุดิบมากขึ้น ดังนั้น การค้าและการลงทุนในประเทศจึงกระตือรือร้นและมีธุรกิจใหม่ ๆ เกิดขึ้น เช่น ในภาคเหนือมีธุรกิจยาสูบ เหมืองแร่ ตลอดจนธุรกิจการเงินก็ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว กล่าวคือ มีสาขาของธนาคารพาณิชย์เพิ่มจำนวนมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับสมัยก่อน ต่อมาเมื่อรัฐบาลเร่งรัดการก่อสร้างสาธารณูปโภคในภาคเหนือ เช่น ทางหลวง สถาบันการศึกษา โอกาสและสู่ทางการลงทุนในภาคเหนือจึงเปิดกว้างขึ้น โดยเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภาค ในระยะนี้ผู้มีทุนดั้งเดิมในท้องถิ่นส่วนใหญ่ก็ยังขยายการลงทุนไปในธุรกิจการค้าและบริการ ดังเช่นกรณีการลงทุนของตระกูลนิมมานเหมินท์ ซึ่งตั้งบริษัทอนุสาร จำกัด เพื่อเป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าชนิดใหม่และเป็นตัวแทนธนาคารพาณิชย์ ต่อมาก็ได้ขยายการลงทุนในกิจการจัดสรรที่ดิน โรงแรม บ้านพัก โบว์ลิ่ง ตลาด โรงพิมพ์ การซื้อขายแร่ และเมื่อสาขาธนาคารพาณิชย์เติบโตขึ้น กิจการตัวแทนธนาคารไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ ตระกูลนิมมานเหมินท์จึงได้เปลี่ยนการดำเนินการเป็นรูปบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์แทน

จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการดำเนินธุรกิจของตระกูลนิมมานเหมินท์ จะอยู่ในรุ่นอายุที่ 4 นับจากหลวงอนุสารสุนทร (พ.ศ. 2401-2477) และเป็นตระกูลที่มีฐานะเศรษฐกิจที่มั่นคงตระกูลหนึ่งของภาคเหนือก็ตาม แต่การดำเนินธุรกิจส่วนใหญ่ยังเป็นธุรกิจการค้าและบริการ ซึ่งแสดงถึงพัฒนาการของทุนที่ยังไม่มีการปรับเปลี่ยนไปสู่ทุนอุตสาหกรรม (ปลาย่อ ชนชนนท์, อ้างแล้ว, หน้า 100-101)

ตารางที่ 13 ตารางแสดงกิจการของตระกูลสุติมา-นิมมานเหมินท์

ชื่อกิจการ	ปีที่ก่อตั้ง	ลักษณะกิจการ
บริษัท คนเมืองการพิมพ์ จำกัด	2499	โรงพิมพ์
บริษัท อนุสาร จำกัด	2500	ค้าขาย
บริษัท ป่าไม้พิกคนา จำกัด	2501	ป่าไม้
บริษัท สารภักดีกรรม จำกัด	2503	ซื้อขายพืชผล
บริษัท สุเทพ จำกัด	2503	ตลาดและอาคารพาณิชย์ให้เช่า
บริษัท เชียงใหม่เอ็นจิเนียริง จำกัด	2508	ค้าขายเครื่องไฟฟ้า
บริษัท โรงแรมริศคำ จำกัด	2511	บริการ
บริษัท เชียงใหม่พาณิชย์ จำกัด	2511	ตลาดวโรรส
บริษัท เชียงใหม่โบว์ลิ่งธุรกิจ จำกัด	2511	บริการ
บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์ไทยเงินทุน จำกัด	2512	การเงิน
บริษัท การค้าเชียงใหม่ จำกัด	2512	ยาสูบ
บริษัท วรณ จำกัด	2514	ซื้อขายสุรา - น้ำอัดลม
บริษัท ลานนาเครดิต จำกัด (ภายหลังเปลี่ยนเป็นบริษัทลานนาประทีป)	2515	การเงิน
บริษัท นพีสัน จำกัด	2520	บริการ (โรงแรม, พ้องเทียว)
บริษัท ราชาวดี จำกัด	2520	ซื้อขายหุ้น
บริษัท จิตต์บรรจง จำกัด	2520	ค้าขาย
บริษัท พัฒนาพันธุ์เชียงใหม่ จำกัด	2522	ก่อสร้าง
บริษัท นครพิงค์พัฒนา จำกัด	2522	โรงเรียนอาชีวศึกษาและธุรกิจที่ดิน
บริษัท นครพิงค์มาร์เก็ตติ้ง จำกัด	2522	นำเข้า - ส่งออกสินค้า
บริษัท สยามรอยัลลอคิต จำกัด	2522	ผลิตเครื่องประดับ

ที่มา : ปลาย่อ ชนชนนท์, อ้างแล้ว, หน้า 147